

ხელის მოწერა საქართველოში განცხადებანი მიიღება. საქართველოში განცხადებანი მიიღება. საქართველოში განცხადებანი მიიღება.

ჩვეულებრივი სტრიქონი პირველ გვერდზე პეტრით ღირს 15 კ., უკანასკნელზე—10კ., სამკლე-ვიარო განცხადება პირველ გვერდზე თითოჯერ საღამოს 4 საათამდე ღირს 4 მან., 4 საათის შემდეგ (მიიღება მხოლოდ ს. ლოსაბერიძის სტამბაში, მოსკოვის ქუჩაზე) ეღირება 5 მანეთი.

საქართველოს კანტორის საგან. გაზეთი „საქართველო“ 1 სექტემბერიდან წლის დამლევიან ღირს 3 მ.—50 კ.

ახალი კლუბი. ერთი კვირის პარკობა 21-27 ავანისთველამდე. ორჯაბათი—სინემატოგრაფი. სიმებიანი ორკესტრი.

თბილისის გუბერნიის თავად-სხნაურობის წინამძღოლის თანამდებობის აღმასრულებელი. აუწყებს თავად-სხნაურთ, რომ თავად-სხნაურობის საფარვეტო კრების გაგრაძელება...

კაიხის კაიხისა. მაგალიტის მწებრი (სკანდინავია). განახლა ავადმყოფების მიღება ღირს 9-3 საათ. ყოველდღე, გაიდა კვირა ოღისსა.

ახალი ავთიაქი. პროპიუტორის სპეციალიზაცია. გლოვიანის პრ. და ხაშიფალიძე ქუჩის კუთხეში, ფოსტა-ტელეგრაფის პირდაპირ გაიხსნა.

გ. დ. წინამძღოლის ოფისი. არსებითი ხარჯის უნივერსიტეტის სამედიცინო ინსტიტუტის კლინიკისა გადამოვიდა თბილისში და იღებს შინაგან სნეულებიან ავადმყოფებს.

არკაჟიანის გავო. ახლოვდება ჩვენი ქალაქის მამების არჩევანი და ყოველი მოქალაქე ელემენტარული პირთათვის შეასრულოს თვისი მოქალაქობრივი მოვალეობა.

ქრობის დროს და ადვილი წარმოსადგენია, თუ რა დიდად გაიხარებდნენ მეფე ნიკოლოზ პირველი და მოხუცი სარდალი თ. ვარანციოვი.

ქვეყანი და გონიერი უფანათლებულნი თავადი ვარანციოვი ათი წელიწადი განაგებდა ამიერ-კავკასიის და საქართველოს სიყვარულით და თავაზიანად ეპყრობოდა ქართველობას.

ვარანციოვი სცილობდა, რომ ქართველთა თავად-აზნაურობას შეეთვისებინა ევროპული ცხოვრება. რადგან ამას ფული სჭირდებოდა, დააარსეს „პრიკასი“.

ეროის სიტყვით მაღლი მატალი, ეს ისტორიის საკმეა. ეროის სიტყვით მაღლი მატალი, ეს ისტორიის საკმეა. ეროის სიტყვით მაღლი მატალი, ეს ისტორიის საკმეა.

გვიანდელი სანაწარმი. გადამამბეთო, გაფინანსოთ და ახალი ფაბრიკის საკმეა და სავაჭრო კულისი. სავაჭრო უწყისად ვაჭარებათ სავაჭრო „კოსტოლოვს“ და „სილინდრის“.

ქარხნები. მ. ა. ლალიძე და აგს. თბილისში, გლოვიანის პრ. № 6. ქუთაისში, პუშკინის ქ. № 5. ხელუფალი წყლის მხარბებელი საზოგადოების საქმედამბო!

სამსოვის ქალთა სკოლა. სიდაც შესწავლიან ყოველგვარ ფართდულის (მატერიის) ქილას, კურსი ლიურია. თხოვნათა მიღება შეიძლება 20 ენკენისთვედმის სკოლის კანცელარიაში.

განაწარმის საწარმის ხაზგამდებელი და სავაჭრო განაწარმის მუშაობის სავაჭრებას ხელმისაწვდომი ფაბრიკაში ჰქონდრულა.

დოქტორი მელიციანისა მოსე ანთიმოსის ძე კალანდარიშვილი. მფრთხი ექიმი ტფ. კადეტთა კორპუსისა.

საზოგადოებრივი. ახლოვდება ჩვენი ქალაქის მამების არჩევანი და ყოველი მოქალაქე ელემენტარული პირთათვის შეასრულოს თვისი მოქალაქობრივი მოვალეობა.

ბევრსა სჩვიან მოქალაქენი, ბევრსა სწერს პრესა, წარმოდგინეთ, პოლიციაც კი ჩივის, მაგრამ ჩვენი მამები ათასსა ვი გინებენ აუ გაიბტრცევენ ყურსა და ისიც იმიტომ რომ ეკრძა სახლის პატრონებს შეუცვდიდნენ სახლებში და იქ შეუყენონ პროტოკოლები.

საქართველოში მოხუცებულს დღესაც ბევრს კარგად ახსოვს უფანათლებულს თავადი მიხეილ სვიმონის ძე ვარანციოვი. ათი წელიწადი იყო ჩვენში მეფის ნაცვალად და ნაცვლობიდან გადადგა ყირიმის ომის დროს.

გვიანდელი სანაწარმი. გადამამბეთო, გაფინანსოთ და ახალი ფაბრიკის საკმეა და სავაჭრო კულისი.

ბავსი XVIII ორი ვარანციოვი. ა) საქართველოში მოხუცებულს დღესაც ბევრს კარგად ახსოვს უფანათლებულს თავადი მიხეილ სვიმონის ძე ვარანციოვი.

ბ) მეორე ვარანციოვიც, გრაფი ილარიონ ივანეს ძე, ათი წელიწადი დარჩა ჩვენში მეფის ნაცვალად. იგიც ღრმად მოხუცებული, როგორც პირველი, დაუმთავრებელი ლაშქარ-ომიანობის დროს გამოგვეხოვა. ეხსალა, როგორც ყირიმის ომის დროს ლაშქრობა ვერ მიდის სასურველად.

მოეწყო როგორც, ისე დასრულდა ათეული, რომ თვალსაჩინო ჩვენთვის გერაფერი გაკეთდა. ვერ იქნა ვერ ვეღირსეთ ერობას, ვერ მოეწყო დანგრეული ჩვენის ეკლესიის საქმე, ვერ მივანიჭეთ ჯეროვანი უფლება ქართულ ენას

ვერ მოვაწყვეთ ანარქიის გზაზე დამდგარი ჩვენი იმედი და მარჩნალი სოფელი მიწის მფლობელობა ხომ ძველებურად აწყვილდა დაწვენილია. მიზეზების ჩამოთვლას არ გამოვეცი- დებით, უადგილოა ამ უმად ასეთი ცდა, მაგრამ ვიტყვი თი რომ მეფის ნაცვლის მოქმედებამ მალაში ვერ დასდო ჩვენს აუარებელს წყლულსა და იარას. მარტო „ნადელები“ დასხნა ამ სამის წლის წინად და სასოფლო ყრილობათა მოწყობა წელს სათვალავში არაა ჩასადგები, რადგან პირველი რეფორმა არსებითად სა- აგრარო საქმეს არა სწვევდას, ხოლო მეორე ისე მცირე მნიშვნელოვანია, რომ სალაპარაკოდ აღარა ღირს. ვერ დაბო-ლოვდა ხაზნების საქმეც. მეფის ნაცვლის კანცელარიაში დიდი მხნეობა გამოიჩინა ამ საქმეში, მაგრამ ნაყოფი ვერ გამოი-ლო ასეთმა მეცადინეობამ.

ასეთისავე მზრუნველობით ეპრობოდა მეფის ნაცვლი უდაბნოთა მორწყვას აღმოსავლეთ ამიერ-კავკასიაში და დიდი ფულიც ინარჯებოდა არხების გაყვანაზე. მდინარეთა სარეგებლობა-მოხმარების კანონის შეცვლაც კი განიზარხეს.

დიდი სიმწვევე იგრძნო ქართველმა კაცმა აჭარის აწიოეებით. აჭარელს თა-თარი უწოდეს და ამა ამას რა სიკეთე მოჰყვებოდა თათრებთან ომის დროს. ვერ მოვახერხეთ და ვერ შევქელით და-გვეჯერებინა მმართველნი, რომ აჭარა საქართველოა, ხოლო მისი მკვიდრი ქართველი.

ბედმა გაუღიმა მხოლოდ ჩვენს მეზო-ბელ—სომხებს. გრაფის წყალობით აღა-დგინეს უფლებანი ეროვნულის ეკლესი-ისა და სკოლისა.

შედგენა დაეგელო ზომიერთა პარტიის ლიდერს თეთრეთქინეს. იგი ცნობილია როგორც უქილურესი გერმანოფილი. ამ უქანსკენელმა განაცხადა, რომ იგი პრინ-ციპიალურად წინააღმდეგი იქნება რაიმე ძალა და უფლება მოხმაროს კაბინეტის შესადგენად, ვიდრე პარლამენტს მოჰლად არ დაითხოვდნენ.

ბულგარეთის ფლოტა.

ბულგარეთის ფლოტი შესდგება ნაღ-მოსანისაგან: „სმილი“, „ხრატრა“, „დერ-ზკი“, „შუმია“, „ლეტიაში“ და „სტრო-გია“. ეს ნაღმოსნები აგებულია კრუზოს ქარხანაში (1907—08 წ.წ.). წყალთა წყვე ახ-სი ტონი, სისწრაფე უღრის 26 კვანძს. შეიარაღებული არიან სამი სანაღო აპარატით. ამის გარდა, ფლო-ტშია ერთი კრესიერი „ნადედა“, ავე-ბულია ბორდოში 1898 წ. წყალთა წყვე მისი უღრის 720 ტონს, მის წარადე—17 კვანძს, შეიარაღებულია 30 სანტიმეტ-რიანი და 43კატარა ზარბაზნით და ორი სანაღო აპარატით. რა თქმა უნდა, შეიარაღება ესაა მეტი ექნებათ, ვიდრე უწინ. ამის გარდა, კიდევ აქვთ სხვა და სხვა ტიპის სომადლები.

კაიზერი გლოვობს საფრანგეთს.

„Tarnk Zeil“ სწერს რეცენზიას ან-ტონ ფონდრისის პატარა წიგნს, სადაც გადმოცემულია საუბარი ვილჰელმთან და ბერტან-პოლგევთან. ერთხელ იმპერატორს ორ საათის განმავლობაში უსა-უბრნიან ფონდრისთან. მათ საუბარს უფრო მონოლოგის სახე ჰქონია, ვიდრე დიალოგისა. ვილჰელმი თავის მოწი-ნადმდეგებში ყველაზე მეტად იხსე-ნიებდა ფრანგებს. ამათუო, ომის დროს მიაგალი საზინელი სიმშენე ჩაიდინეს, რის წარმოდგენაც ჯერ კიდევ შეუძლე-ბელია, ვიდრე ომს არ მოეღება ბოლოო. მიაგალითები მოჰყავდა იმისა, თუ ფრან-გები არა თუ გერმანელ დაქირებულ ტყვეებს, არამედ საკუთარ დაქირებულსაც ვერ უყვლინათ. საფრანგეთი გაოგნდა, სიგი-უმედე მიდის მისი გატაცება. კაიზერი საუბრის დროს იმდენად მოსულა გრძი-ბაზე, რომ ქეითი ი აღმოხდენია. იგი სირცხვილისაყარ იწვიდა, თუ როგორ შეიძლებოდა განთავლებული ხალხი ცი ამ ხსენებებში სიმძაბრემდე დაეცე-სო. საფრანგეთს აქნობამდი იგი სთვლი-და უკეთესობადილს და რაინდ ხალხად, ღღეს კი... ღღეს იგი ასე დაციმულია და გახარულია. დღევანდელ ომს არსე-ბით დანიშნულებას რო შეეხო, ვილჰელმ-

მა დაასვენა: მაღ ყველანი ქედს მოი-ხრიან გერმანიის წინაშე, იგი ევროპის გულად ვახდება და მამინ შეასრულებს იგი ყველას განწმენდის როლს და თა-ვის უმადლეს ისტორიულ დანიშნულებას კაცობრიობის გასაფაქიზებლადო.

ენიდან იუწყებიან, „Neue Vireu J.urnal“-ის სიტყვით, ბულგარეთის პრე-მიერ რადოსლაფოვი ამ დღებში ბერ-ლინს წვაე.

კურთაპაკინი კორპუსის კომანდირი.

ინტანტრეისი გენერალი კურთაპაკი-ნი დანიშნა გრენადერთა კორპუსის კომანდირად.

მობილიზაცია ათინაში კარგად მიმ-დინარეობს.

დარდანელს მოკავშირეთა ესკადრა შეუჭრებლივ ზარბაზანს უშენს და ოსმალებს ფების მოკიდების საშუალებას არ აძლევს.

გერმანელთა ოთხი წყალქვეშა ნავი შავ ზღვაში.

გაზეთი „ესთია“ სარწმუნო წყაროე-ბიდან იუწყება, ვიარაზო პორტთან შავ ზღვაში გერმანიის ოთხი წყალქვეშა ნა-ვი დგას, ბულგარეთის პორტების და-საცევილად, თუ ვინცინობაა რუსის ჯარი ნაპირზე გადმოვიდა და ბულგარეთს შეესია და რუსის ფლოტაც იერიში მოი-ტანა ბულგარეთის ზღვის პირა ადგი-ლებზე.

ბულგარეთის პრემიერის სიტყვა.

ბულგარეთის პრემიერმა რადოსლა-ფოვმა დეპუტატების სხდომაზე ვრცელი საამდროო სიტყვა წარმოთქვა. სხვათა შორის სიტყვა შემდეგი: ჩვენი ეროვნუ-ლი ინტერესი მოითხოვს შეიარაღებულ ბულგარეთის ბრძოლის ველზე გასვლას. უნდა იარაღით წავართვათ მტრებს რაც ჩვენია და დღეს მათ უქირავთ, რაც ამ ორ წელს ჩამოსჭრეს ჩვენს ეროვნულ სხეულს. შეუარაცყოფისათვის უნდა შური ვიძიოთ.

ბულგარეთის ჯარის გენერალისიმუ-სად დანიშნა „კნიაიჩი“ ბორისი.

ბულგარეთის ჯარის მთავარსარდლო-ბაში დიდი განწმენდა სწარმოებს. მი-ხუცებული გენერლები გადააყენეს.

მთელ ბულგარეთში შემოიღეს სამ-ხედრო წესები.

ბულგარეთის საზღვრები გარდა იე-სტრია-უნგრეთის და გერმანიის ქვეშე-ვირდომიდან, ყოველ წესე უცხოელთა-თვის დასაბრუნებელია.

ბულგარეთის ზოგ-ზოგ ქალაქში გაი-მართა გერმანიის სამხრო მანფესტა-ციები.

რუმინის კონსერვატორულმა პარ-ტიამ რეზოლუცია გამოიტანა, რომე-ლიც მოითხოვს რუმინის ჯარის მოი-ლიზაციას, რათა რუმინის ასციდეს მტრის ალყა.

ბრატინაუმ განაცხადა მინისტრთა სა-ბჭოს კრებაზე:

„ბულგარეთის მობილიზაციის საბა-სუხოდ, რომ რუმინიამ მობილიზაცია გამოაცხადოს, ეს რუმინის ომში ჩაი-რვის მანიშნებელი იქნება. ბულგარეთი გერმანიის მოკავშირეა, ამიტომაც მის წინააღმდეგ ვალაშქრება ამავე დროს ავსტრია-გერმანიის წინააღმდეგ ვალაშ-ქრება იქნება. მაგრამ დღევანდელი პი-რობები არის კი ხელსაყრელი ამგვარ ვალაშქრებისათვის. ოთხთა შეთანხმებას დღემდე ვადაჭრით ვერაფერი უთქვამს ბალკანეთზე ჯარის გადმოსმის შესახებ. თუ შეთანხმების სახელმწიფოები ძლიერ ჯარს გადმოსამენ ბალკანეთის ტერი-ტორიაზე, ასე 400,000 ჯარისკაცს, მაშინ რუმინიც დაიძრება. ხოლო დღე-ვანდელ ვარემოში, ჩვენი ღრმა რწმე-ნით, რუმინის არ გამოსვლელება ბრძო-ლის ასაპირებელი“. მინისტრთა საბჭომ გადასლო მობილიზაციის საკითხის გა-დაჭრა იმ მოსაზრებით, რომ ბულგარე-თი ჯერჯერობით ადვილიდან არ და-ძრულა. ამისდა მიუხედავად 1916 და 1917 წ. წ. ჯარისკაცებს სამსახურში ეცხიან.

ბულგარეთის მობილიზაცია.

რუმინულ გაზეთი „Universal“-ს სერ-ბიის ელჩმა განუცხადა: ბულგარეთი მსო-ფლო ომის დაწყებიდან ცდილობდა სერბიაზე თავდასხმას. ეს აქიდანაც სჩანს, რომ ბულგარეთმა მობილიზაციით უპა-სუნა შეთანხმების სახელმწიფოებისაგან წამოყენებულ წინადადებას.

იმავ გაზეთის საბერძნეთის ელჩმა პისინა განუცხადა: ჩვენ ანგარიში ჩხო-ლოდ მომზად ვაქტეს უნდა ვაფუჭოთ. ეს ფაქტი კი მკვერტიველია მეტის-მეტად და არავითარ კომენტარიებს არ

ო მ ის ა მ ბ ე ბ ი

ქარნალ-გაგათიგიდან ბულგარეთი და საფრანგეთი.

„რ. გ.“ კონვენციონიდან ატყობინებენ, რომ ბულგარეთისა და სერბიის შუა რკინის გზის მსვლელობა შეწყვეტილია. მდგომარეობა მეტად სერიოზულია. არა-ვითარი დემონსტრაცია არ მომხდარა. ბულგარეთში ჰეთიკობენ, შესაძლებელია სერბია დათმობის გზას დაადგისო.

ბულგარეთის ვალაშქრება.

ავსტრია-გერმანიის დიპლომატიამ აუ-წყა რადოსლაფოვს, რომ სერბიაზე ვა-ლაშქრება 18 ენკენისთვეზე აღრე არ დაიწყებო.

ინგლისი და ბულგარეთი.

ოთხთა კავშირის სახელით ინგლისს ჯერ კიდევ მოლაპარაკება არ შეუწყვე-ტია ბულგარეთთან.

საბოლოო გარდაწყვეტილება.

ბუქარესტიდან იტყობინებია, რომ

ოთხთა კავშირის წარმომადგენლებმა კი-დეც დასტოვეს სოფიაო.

პეტროგრადის საავენტობს კურიოზები.

„რუს. ველ.“ სტოკჰოლმიდან ატყობი-ნებენ, რომ სახელმწიფო სათათბიროს დათხოვნამ აქ ძლიერი შთაბეჭდილება მოახდინაო. პეტროგრადის საავენტობს შევდების გაზეთებს აუწყა, რომ სათა-თბირო ხალხის სურვილების წინააღმდეგ წავიდა, უარპყო ხალხის ღოზუნგი „ყო-ველისფერი ომისთვის“ და სწორედ ამი-ტომ დაითხოვესო. ამის შესახებ „რ. გ.“ შეპნიშნაეს: „სანტერესთა ვიცოდეთ, რითი ხელმძღვანელობდა საავენტობს, რომ ეგზომ სიმანხევიდნი მიიყვანა ქეშმარი-ტებაო!“

გერმანიის ფილიების გამარჯვება ხა-ბერძნეთში.

ათინიდან იუწყებიან, რომ ვენიზლოს-სა და მეფის შუა უთანხმოებას მოჰყვა პირველის დათხოვნა. ახალ კაბინეტის

სისხლის სამართლის კანონ-მდებლობა საქართველოში

მეფე ვახტან VI-ის კანონთა კრებულის მიხედვით)

(გაგრძელება, იხ. „საქართ.“ № 96).

მეფის გარეშეა, რომ ვახტანგის სამარ-თალს მკვლელობის საფუძველთა კვა-ლივიკაციის დროს პრინციპადა აქტს საგვარეულო ანუ სამსახურის იერარქია: „გლეხის სისხლზე, ვკითხულობთ მე-33 მუხლში,—ერთი ორად მსახურისა არის; მსახურზედ ერთი ორად ცალმოგვის ახ-ნაურზელიისა; ცალ-მოგვზედ ერთი-ორად შუას აზნაურისა არის; შუა აზნაურზედ ერთი-ორად დიდი აზნაურისა; დიდს აზნაურზედ ერთი-ორად დაბლის თავე-ლისა; დაბალს თაველებე ერთი ორად შუა თავედისა; შუას თაველებე ერთი-ორად დიდებულისა“. ასეთი წეს-რიგი დაუდგენია სასულიერო პირთა და ვა-ქართა სისხლზე, ამ პრინციპის თანახმად ვახტანგის სამართალი ადგენს შემდეგ გადასახადს მოკლულის სისხლის ასანა-ზლიურებლად: 1) პირველი თავედისა და არქიეპისკოპოზისა ღირს 15360 მან. 2) საშველო თავედისა, ეპისკოპოზისა და პირველი თავედის ნათესავებისა—7670 მან. 3) მესამე ხარისხოვან თავედისა და არქიმანდრიტის სისხლი ღირს 3840 მან. 4) პირველ აზნაურისა და წინამძღვარის სისხლი—1920 მან. 5) მეორე ხარისხო-ვისა აზნაურისა, მღვდელ-მონაზონისა და მდიდარი ვაჭრისა, როგორც მოქალაქის სისხლი ღირს 960 მან. 6) მესამე ხარი-სხის აზნაურისა, მღვდლისა და მეორე ხარისხოვან ვაჭრის სისხლი ღირს 480 მან. 7) მსახურისა, მთავარადიკონისა და მესამე ხარისხოვან ვაჭრის სისხლი—240 მან. 8) გლეხისა და მეოთხე ხარისხოვან ვაჭრის სისხლი ღირს 120 მან.

მნიშვნელოვანი იმდენად მისი სისხლი მეტად ჰფასობს. აქ განხილული ქართ-ველ კანონმდებლობის ძველნი ყოველ-თვის ერთსა და იმავე წესრიგს მისდე-ვენ, რომ დაზარალებულის დანაკლისი საგვარეულოს ღირსების თანახმად ყო-ფილიყო ანაზლაურებული.

მაგრამ გიორგის კანონები უფრო შორსაც მიდის: გადასახადის რაოდენო-ბა შეთანხმებულია აგრედე დაზარალებ-ულია წოდებულთა. როგორც ურბნე-ლი ამტკიცებს თავის მონოგრაფიებში „ძველის-ღება“, 1) ასეთი კანონი გამო-იწვია იმ გარემოებამ, რომ ძველს საქა-რთველოში თითქმის ყოველგვარი თანა-მდებლობა განაწილებული იყო როგორც გვარეულობის თანახმად, ისე პოლიტი-კური მოსაზრებით, რომ მოთანამდეგეთა მდგომარეობა უფრო საპატრიო და მტკი-ცე ყოფილიყო, ამიტომ რამდენადაც ესა თუ ის პირი სამსახურის საგვარეუო კიბის უმადლეს საფუძურზე იდგა, იმდე-ნად მის სისხლზე პასუხისმგებლობა დი-დი იყო. ამნაირად, „გიორგის კანონი“ სისხლზე ადგენს ერთკარი ნიხრს, რო-გორც გვარის ღირსება-სა ისე პიროვნე-ბის წოდების თანახმად. მაგრამ ვიდრე ამ ნიხრზე ვილაპარაკებდეთ, საპატრიო მთავანია თუნდა მცირედად მაინც გან-ეპარტოთ მთიულთა სამსახურის ორგა-ნიზაცია, ვინაიდან გიორგის კანონები სწორედ მათთვის იყო დაწერილი.

მთიულთა ცხოვრების მოწყობეგება მინდობილი ჰქონდა. ამ იერარქიის სა-თავეში იდგა ერისთავი. მისი მოვალეო-ბა ვახლდათ მთელი ოლქის მართვა-მო-წყობეგება. მისი მახლობელი თანამეყმე იყო გმგებელი. ეს ერისთავის სახელით

განაგებდა თითქმის ყოველ საქმეს და შემდეგ ანგარიშს უდგენდა მას. ვაჭრებ-ლად ყოველთვის აყენებდნენ აზნაურთა წრიდან, ანუ იმ მსახურთა კადრადან, რომელთაც გლეხთა და აზნაურთა შო-რის შუა ადგილი ექიარათ. აგრედეც ნა-ხსენებია მოურავი, რომლის უფლება და მოვალეობა ფრიად მრავალფეროვა-ნი ვახლდათ, თუცა „გიორგის კანონე-ბის“ თანახმად იგი თითქმის მხოლოდ დარბაზის ბრძანების აღმასრულებელ ძალას წარმოადგენს. ხევის თავი, რო-გორც ათეოთ ხესხეწოდება გვიჩე-ნებს, მთელი ხევის უფროსი იყო. მის თანამდებობას შეადგენდა მართლმსაჯუ-ლება. იგი ემორჩილებოდა მდივანებეს. ხევის ბერი ანუ მხედარ-მთავარი „მე-ფის საბჭოს“ დადგენილების თანახმად წინ უძღოდდა მთელი ხეობის დაშქარს. არის ერთი თანამდებობაც, რასაც უწო-რებდნენ „ციხისთავობას“. ციხის თავი უმთავრეს საქმეს ციხის დაცვა და მოწყ-ობა შეადგენდა. აი ყველა ის თანამდე-ბობანი, რაც უწყებულ იქნა მთიულთა საყურადღებოდ. ეს ადგილობრივი მმარ-თველობა ემორჩილებოდა „სამეფო საბ-ჭოს“, რომელიც სატახტო ქალაქში იმ-ყოფებოდა მეფის კარზე. საბჭოს ანუ დარბაზს განაგებდა ვეზირი, ხოლო მის მახლობელ თანამშრომლებად იყვნენ დი-ლეტუზნი და კარის კაცნი. აი ამ თანა-მდებობათა თანახმად „გიორგის კანო-ნები“ აწყებდნენ სისხლის სამართალს. ერისთავის მოკვლა მეტად სასტიკად ისჯებოდა, იგი როგორც მთელი მხრის მმართველი და როგორც წარჩინებული გვარის შვილი, ხელშეუხებელი უნდა ყოფილიყო. მისი მკვლელობა, როგორც „მეტად თვალსაჩინო დამნაშავე“, ისეე-ბოდა სამეფო საბჭოს მიერ, ართმედე-ნენ მამულს, სტეფენდენ სამშობლოდან და გვარის თანახმად ღებულობდნენ სი-სხლს, (გიორგის კანონები მუხლი I). განდევნისა ანუ „გარდახვევის“ ნამდვი-ლი მნიშვნელობა არ არის განმარტებუ-ლი გიორგის კანონებში. უწყებელია, ამ შემთხვევაში სამშობლოდან გარდახვე-ნი ნახმარია იმავე მნიშვნელობით, რო-

გორც ეს იყო ძველად, როცა ხალხი სა-გვარეულო აღთებთა ცხოვრობდა. გარ-დახვეწა იმ დროს ნიშნავდა ოჯახიდან ან გვარადან განდევნას (genti adseripto), ჩამოართმევდნენ ქონებას და საგვარეუ-ლოც ამიერიდან ევლარავითარ მფარვე-ლობას ვერ გაუწყებდა“).

ასეთი გარდახვეწა უწყის აფხაზთა ჩვეულებამ: „ხალხში დღესაც ბერეს ახ-სოვს,—ამბობს ბ-ნი ზავადსკი აფხაზთა შესახებ „გარდახვეწის“ თაობაზე,—თუ რა საშინელი სასჯელი იყო განდევნა! მას თვით სიციფლე უარესად სთვლი-ან. ყველანი, ვისაც კი დამნაშავეს იც-ნობდნენ, სწვევდნენ მასთან დამოკი-ლებულობის ყოველგვარ კავშირს. მის მშობლებს, ნათესავებს ემინოდათ მას-თან ერთად ცხოვრება, ერთსა და იმავე ქერტვეში ყოფნა, სუფრის განაწილება, თვით დალაპარაკებაც კი. მის ნასუფ-რალს მის თვალწინვე ძალუბს უყრიდ-ნენ. რასაც კი ის დაეკარებოდა, მაშინ-ვე გარეცხავდნენ, ასუფთავებდნენ. ასე-თი მოპაობა საბოლოოდ იძულებულია პყოფნა დამნაშავე სამშობლოდან უცხო მხარეში გარდახვეწილიყო. მაგრამ ვი-დრე დამნაშავე მოასწრებდა მეზობელ მხარეში გასვლას, იქ ამავე მიტანილი ჰხვდებოდა. უკვე ყვილამ იცოდა მისი ვინაობა და ისევე ჰხვდებოდნენ, რო-გორც მშობელ მხარეში“. იმ მმართვე-ლის სისხლი, რომელსაც ერისთავის შე-მდეგ მეორე ხარისხოვანი თანამდებობა ეკავა, სხვა და სხვა გვარად ფასობდა. ეს იმაზე იყო დამოკიდებული, თუ რომელი წრიდან იყო ამორჩეული, აზნაურ-თა წოდებიდან თუ მსახურთა წრიდან. თუ მსახურთა წრიდან იყო ამორჩეული, მისი სისხლი „გიორგის კანონების“ მე-ორე მუხლის თანახმად ფასობდა 6000 ვერცხლი (300 მან.), თუ აზნაურ-თა წოდების ეკუთვნოდა, მაშინ გადახ-

დებოდა ამ გვარის ღირსების დაგვირავ-აქვე უნდა შევიზმოთ, რომ „გიორგის კანონებში“ ვადაჭრით არ არის ნათქვა-ნი თუ აზნაურისა ანუ ერისთავის მოგე-ლა რამდენად ფასობს. იქ მხოლოდ აღ-ნიშნავენ: „გვარის ღირსების თანახმად გარდახდესო“).

სისხლის აფხა ვის ის სასჯელია, რო-მელიც თითქმის ყოველგვარ დანაშაულს თუ საქციელს მოსდევს თან. ნაკლებ მნიშვნელოვანი დანაშაული, რასაც სას-ჯელად გარდახვეწა ანუ ქონების ჩამო-ართმევა არ მოჰყვებოდა, ყოველთვის სისხლის აღებით თავდებოდა, რა თქმა უნდა, ეს იმ შემთხვევაში, თუ დამნაშა-ვისა და დაზარალებულის შუა შერიგება არ მოხდებოდა. სისხლის აფხა „გიორ-გის კანონების“ თანახმად, როგორც ამას თვით მთიულთა ადამთებუ მიითხოვს, დაწყებული იყო ნივთიერ ზარალზედაც, ასე რომ „გიორგის კანონებმა“ თითქმის არ უწყიათ რა განსხვავება სასისხლო დანაშაულსა და სამოქალაქო უფლებთა დარღვევის შუა. ამ შემთხვევაში ამ კი-ნონებს ბერევი რამ მზავსება აქვსთ მე-ზობელ მთიულთა აღთებთან“).

2) Проф. Ф. И. Леонтовичъ: Ада-ты кавказскихъ горцев, т. I ст. 359, т. II ст. 345.
3) Ф. Завадский, „Абхазія и Це-белья“, —„Кавказъ“ з. 1867 г. № 61.
3) Алаты, I, 395 და სხე.

ს ა მ ფ ა დ ი ს ი

ქართული
ბიზლირთიქა

193

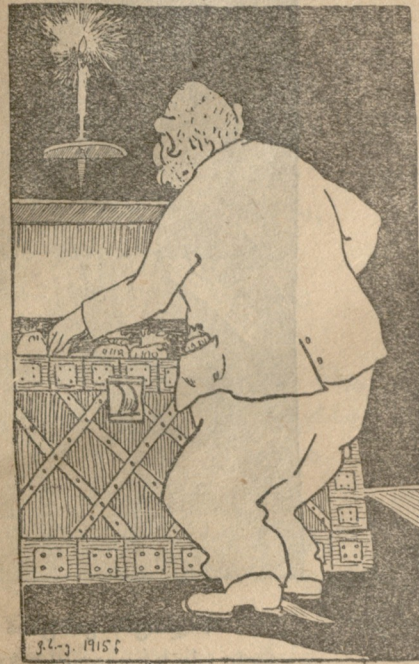
— ღმერთო ჩემო, პატისაცემი სტუ-
მარი მოდის და მე კი ჯერაც არ მოვი-
ხადებულვარ დასახევრად.

ღვრციკთან: ისეთი რამე უნდა შემი-
კეროთ, რომ ანტიკა იყოს-რაღა!

სტუდენტთან გაკვეთილზე სიტყვას
ამზადებს.

წინამდეს.

აი, მზადა ვარ!

ომის სურათი*)

რა აღმოსავლეთით გამოვიდა მზე,
რომლისა ვაზირია მთვარე და ს.ჯ.
ლომი დილისა, აღზევდა ორთავე ლაშ-
ქართა რაზმი აუწყუნეს და ორთა
ხელმწიფეთა წინაშე ორთავე ლაშ-
ქართა მოდენა დაიწყეს ომ-
დასამჩვენებელად. ორგნითვე დაიწ-
ყეს ცემა ქოსთა და ყვირილი ბუკია

*) „ვიკრამიანიდან“ ამოღებულ ამ ომის
სურათით გესურს ჩვენი საზოგადოება
დავატყობთ ქართულ უძველეს პროზის
სიმშვენიერობას. ვისაც გემოვნება არ შე-
იძლება აღფრთხილებდნენ წინა-
შეიძლება აღფრთხილებდნენ წინა-
შეიძლება აღფრთხილებდნენ წინა-
შეიძლება აღფრთხილებდნენ წინა-
შეიძლება აღფრთხილებდნენ წინა-

და ყვიროსტყირთა ხმა იყო, თუ
სთქევა, ეშმათა ხმა არისო, რომელ
ვისცა იგი ხმა ესმა, ყველა ერთმა
ნეტსა დაემტერა მისითა მოსმენითა.
იყო ეგეთი ხარი. რომელ ძველნი
სკვდარნი, მიწა ქმნილიცა ათროლ-
დებოდეს მიწასა შიგან, მათთა ში-
შითა.

შუტტევს ერთმანერთსა და მათი
შეტევება ჰგვანდა შემოდგომათა
ქართა, რომე ხეთაგან ფურცელ-
თა ჩამოჰყრის. ორი ეგზომი მითსა
შეტევებისაგან შეკაშული კაცი ჩა-
მოიქრა და ორგნითვე ქოსი და ბუ-
კი ამას ყვიროდა: „ისწრაფეთო,
პე სულსა წამლებელნი!“ იცოდა
თურმე ბუკიან მათი სიკვდილი, წი-
ნასვე მათზედა მით ტირიდა. მეო-
მართა ხელთა შიგან მახვილი-
ბრლი-
ბი იცინოდა ელევისებრ, მათსავე

სულსა ზედა. გულოვანნი მინდორ-
თა შიგან ლომთაებრ იყვნეს, და
რომელიცა მათ შუა ცნობილი კა-
ციები იყო, ომსა შიგა იგინიცა გა-
ხელდებულნიყვნეს, უცილოდ შიგანი
და მტერიანი იყვნეს, რომელ არ-
ცა ცეცხლისაგან ეშინოდა და არცა
წყლისაგან; არცა ხრლისა, შუბისა,
ლაბისაგან და ისრისაგან; არცა
ლომთა და პილოთაგან. მას ომსა
შიგან ეგეთი ქაბუკები იყვნეს, რო-
მელ სახელისათვის ტუბილი სულნი
გაქრნენ და სიკვდილისაგან არ
ეშინოდა. აუგსა და გაქცევას ეკრ-
ძალოდეს. ჰაერი ტყეა ჰგვანდა
შუბისა და დროშისა სიმაღლითა,
ქვეყანა ნადისა ტყეა ჰგვანდა მრ-
ვალივდრისა დროშისაგან; ზოგსა ზე-
დან ლომი ზის, ზოგსა ფარშაპანგი,
ზოგსა არწივი, ზოგსა ორბი. მი-

წა ერთობით მტვერ ქნილიყო ცად
გასრული და ლაშქარსავე თავსა ჩა-
მოსდიოდა. მრავალი ყმა კაცი და-
ბერებულნიყვნეს და შავი ცხენი გაქა-
რმაკებულნიყვნეს. ჯაბანნი და გულო-
ვანნი ამით გამოინდებოდა, რომელ
ჯაბანი დაღრევილიყვნეს და გულო-
ვანი მხიარულ. გულოვანსა პირი ბრო-
წიულისა ყვავილსა უფანდის და ჯა-
ბანსა სიყვითლითა — ღრინკალსა.

თვალთა შიგან ისარი შეგვარის ვი-
თა ძილი, ზოგსა გულსა შიგან შუ-
ბი შეგვარის ვითა სიყვარული; ზო-
გსა თავსა აფთა შევიდის, — ტენი,
თუ სთქევა, მხიარულნი იცოდა, თუ
ღმერთმან სული კაცისა ტანსა ში-
გან სადა დაამკვიდრა; მსვე კვალსა
მახვილი შევიდის და მის კვალისა-
განვე სული გამოვიდის. ღრუბელსა
ჰგვანდა ლურჯსა ბასრაის ხმალი,
მაგრა წვიმდა და ღვაბი მისი წითე-
ლი იყვის. ომსა შიგან ისარი მკერ-
ვალსა ჰგვანდა, მკერვალისებრ შეა-
კერის ხორცი უნაგირსა.

ი ვ ე რ ი კ ო

ღრამა ხუთ მოქმედებად*)
სანდრო უანფოაფილისა.
მოკმედავა მესუთი.

გამოსვლა VI. ივერიკო, მხევალი ლომას დედა და მრავალი
მხევალინი, რომელნიც ირგულივ გაჩერდებოდნენ. მხეველებს მაშ-
ხლები უჭირავთ.

ლომას დედა. რაზედ მიტანჯავ, შე გულქეაო, სავარგელ შეილსა?
არ იცი, დედას დედადი შეილი რა რიგად უყვარს?
მის დაჭრილ გულს მწარე კენესას რად მასმენინეს?
მომეც პასუხი, აწ როდემდის უნდა იკერბო?
როდის დაწყებენ ჩვენს ნებას? ქედს როს მოიბრ?
(სიჩუმე. ივერიკო სდვას თვალმე აპყრობილი).
პირი შეგვეკრა? დავიდუნდა განა ეგ ენა?
განა შენ იგი არ ვპირდებო ბედნიერებას?
უკანასკნელი სიტყვა მომეც, ნუ ხარ მდუმარე (პასუხს ელის)
ქალო, ასეთი ჯიუტობა ვის გაუგია?
შე დედაკაცი შენ ასულმა სულით მოძალე.
თავის მტერი ხარ? რად არ გინდა თვით შენ სტკებოდე
და ჩვენც ვვიძინიდე მოსვენებას? — ენა დაგება?
მომეც პასუხი, ქალო, ნუ ხარ გაუმეზობელი (პასუხს ელის)
განა პასუხის ღირსადაც კი მე აღარა მივლი?
მე შეილის დედა გვედრები, აწორე ტანჯვა.
მას ერთხელ მაინც გაულმე, რომ მით დამშვიდდეს
და შენც წამება აგაცდინო! — ენა დაგება?
გაჰქვევდი, ქალო? ღმერთო, ეს აქ ვინ მოვიყვანეთ?
აგრემც ეგ გული მართლა ლოდად გარდაგეტყევა
და აგრემც მართლა შენ ეგ ენა დავიდუნდებო,
დაგწვამ მაგ ტუჩებს დამცინავად რომ ილიმებ!
(მუდარით)
იბრუნე გული! ჩემს შეილს თავს ნუ მოაკვლევინებ!(თავისთვის)
— ლომის ამ ქალმა სიამაყე ჩემი მოსტეხოს! —
(მდუმარების შემდეგ მუხსს მიუყრის. მხეველები
განცვიფრდებიან)
აი, ხომ პხედავ, რუზლოყრული გემუდარები:
შეილს ნუ მიტანჯავ: დედის სიტყვა ისმინე, ქალო!
ტყუილად მაინც მოაჩვენე, ვითომც ის გიყვარს,
ვითომც შენ იმას ჰპირდიხარ, რომ ამ სიკრულით
მცირე ხანს ჰპოვოს მოსვენება — გემუდარები!
ივერიკო. მე თვალთმაქცობას, დედაკაცო, არ ვარ ჩვეული!
ლომას დედა. დედის გულისთვის...
ივერიკო. ვერ ვიყისრებ მაგ უღირსს საქმეს!
ლომას დედა. განა თუ არ სთვლი ჩემსა შეილსა ადამიანად,
რომელს აქვს გული გრძობით საესე, მოსიყვარული?
ო, არა, ქალო, მას უყვარხარ განუსაზღვრელად

და ნეტავი კი არ უყვარდე (წამოღება)
ივერიკო. ვუყვარვარ, მაგრამ
მისი ასეთი სიყვარული წმინდა არ არის.
ჩემთვის უტხოა.
ლომას დედა. არ არსებობს ქალისთვის უტხო!
ივერიკო. მე თქვენთაგანი როდის ვარ, არ არსებობდეს...
თუ სიმახინჯით ჩემი მიყვარს და მეყვარება
ეს უკვე გითხარ, კვლავ მრავალჯერ განგიმეორებ
ვიდრე ცოცხალ ვარ — ვიდრე ჩემს ტახტს არ დავიბრუნებ!
ძალა იხმარა შენმა შეილმა და ტყვედ შემეპყრო.
მანთავისუფლოს და მიიღებს პარტივისცემას...
მანთავისუფლოს, ვიდრე ამას აიძულდნენ!
ლომას დედა. ვინ აიძულდეს?
ივერიკო. ერი ჩემი გაღვიძებული
ლომას დედა. კიდევ შენ შენსას გაიძახი! უჩოო, თამამო!
ივერიკო. (წყნარად)
რაღ ვარ მე ეს ვარ! სამუდამოდ ასე დავრჩები

გამოსვლა VII. იგინივე, ლომარანიდი და ორი ვეზირი.
ლომარანიდი. არ ეკარება ჩემს თვალს ძილი, სულს მოსვენება!
მაგრამ კვლავ შეძლებ შეუთქმელს — წადი მომიხმე
კართ უხუცესი ჩემი ბრძენი — უნდა მიჩიოს —
რა? პო? ვერ მიხვდები? — სხვა წამება!... მოსწყედს სულითაც!
ვეზირი. კართ უხუცესი იმდღეს აკი დაასჯევინი!
შენ თვით გაგზავნე ის ჯალათთან, დიღო ბატონო!
ლომარანიდი. (არეული)
დავასჯევინი? მე თვით იგი დავასჯევინი?
მერე თქვენ ამ დროს სად იყავით, რომ მე ჩემს ერთგულს
გახელდებულნი ვიმეტირებდი? დაგზოცეთ ყველას!
ეს ქალი ერთგულთა მახოცებელს, მეც ბოლოს მიღებს,
ნუ თუ ჩემს ხმაზე და ლაშქარზე ძლიერი არის?
(ივერიკოს უმწერს)
მისი თვალმე როგორც ისრად გულს მესობიან!
ო, ივერიკო! ნუ, ნუ მიმზერ ეგრე მტრულად,
თითქოს მე შეგდას ბედს უკლებს თავზე ეკლის ვეირგანი. —
მითხარ, ახსენით! ბოროტისგან ანთავისუფლეთ
მიეცით ნება დაუბრუნდეს თავის სამშობლოს,
ახ, მომავლოეთ! მომავლოეთ! — არა, აღარ მსურს...
ლომას დედა. ნეტა აქამდის მოგფიქრა...
ლომარანიდი ახსენით-მეთქი.
(როდესაც მხევალინი ივერიკოს გასანთავისუფლებ-
ლად მიხევიან ივერიკოს სახე სიხარულით გაუ-
ბრწყინდება. ლომას შემხედვას და ბოლომით აღიყე-
ბა, გაბოროტდება).
ზეიმს ეძლევა? უხარო? მე კი კვლავ ასე
გატეხილ გულით უნდა დავრჩე? — არა, მოიკათ!
კვლავ უფრო მაგრა მიაკარით იგი მაგ სვეტზე...
მოჰკალით გულთან! ო, საბრალო! ო, თავი ჩემი!
ლომას დედა. წამო განზორდი, შეილი ჩემო. ჩვენ თვით
მოგტეხავთ.

ნუ, ნუ იახლებ მაგ იარას — წამოდი, შეილი!
ლომარანიდი. ო, დედაჩემო! შენ რომ ასე ვისმეს შეეპყარ
როს ახალგაზრდა და ქალწული მყვარო ქვეყანად
არ დასტანჯავდი შენს ბატონსა —
ლომას დედა. ეგ ასეც მოჰხდა!
ეგ კი ქეა არის, (კვირ ლოდი, ეგ ქეალ საქვეცი!)
გამოსვლა VIII. იგინივე, მცველი და მთხრობელი, შემდეგ
ვეზირი.
მცველი. (შემორბის, უკან მთხრობელი მოსდევს)
ჯარი მოგაწავა, თავს უშველეთ!
ლომარანიდი რაო, რას ამბობ?
მცველი. აი, მთხრობელი, მოუსმინეთ!
მთხრობელი. დიღო ბატონო!
უბედურობა დაგატეხა სამმა რაინდმა.
გიმეც სარდალი მომიწყვედის, მძღებლებით მოსრეს.
ჯარიც აღარ გყავს...
ლომარანიდი. რას სულულობ, სთქვი დალაგებით!
მთხრობელი. ივერიკონ ავგიჯანდნენ, დიღო ბატონო,
ერთს დღეს დაგვესხნენ ყველა ადგილს და ამოგველიტეს...
ჩვენ ვისგანაც კი არაფერსა არ მოველოდით
სწორედ ასრეთი განსაცდელი მან განგვიზახდა.
ლომარანიდი. ვინ არის იგი?
მთხრობელი. ივერიკოს გამდელი გახლავთ!
ვეზირი. (შემორბის) დიღო ბატონო! ყველა გზები მტრის ხელში
არის
სასახლის ჯარი, თუმც მხნედ იბრძვის, ვერაფერს აწყობს,
გზა თავსაშველად ერთი დაგვრჩა — მარცხით გავიქცეთ!
ლომარანიდი. ვეზირი ჩემო! შემიჩვენებ ვერე რად გზედავ?
წადი მიხმედ! შენც იქ მოკვდი, ან გაიმარჯვე! (შემოსუ-
ლი ვეზირი გადის)
— მოითათ ჩემი ხმა-აბჯარი!
(იარას მოუტანენ და ასხავენ)
განა თუ ამას
არ მოველოდი? მაშ რატომ მზად, მზად არ დავუხვდი?
მაგრამ ამ ქალმა ისე რიგად მე დამაბრმავე,
რომ ყოველივე დამავიწყა: მტერიც, მოყვარეც!
(მახვილს იღებს)
აწ ეს მახვილი ემძიმება ამ ჩემს მარჯვენას.
(ივერიკოს)
ქალო, ვი მათ და ვი შენ, თუ გავიმარჯვე!
(შედეგება და გაშტერდება. თითქოს რაღაც საბე-
დისწერო საშინელი ხმა ესმოდეს გაფითრებულს.
შეაქრთობს. სიჩუმე. წასვლას დააპირებს, მაგრამ
თითქოს წინ ვიღაც გადაელობაო. — შეჩერდება.)
წადი თამამად! ფეხი უკან რაზერ გიღებო?
თითქოს სიკვდილი დაღრევილი გზას მილობადვს...
წადი თამამად! დღემდე გული შიშს არ იცნობდა...
ლომას დედა. გული ცუდს მიგრძობს. დედის კალთას ნუ
მოჰშორებდი.

*) იხ. „საქართველოს“ № 13, 19, 25, 31, 36, 42, 48, 54, 92.

მოკლეს სხვა დიდებული, ქაბუჯი ას-
ოცდაათი, ვიროსი. თუ სთქვა, წვიმი-
და წვიმისა ცვარი, სიკვდილი იყო.
აზომი კაცი მოკლეს, რომე მკვდრისა
გორი გორსა ზედა იდვა და მას გარ-
შემო დიოდეს სისხლისა ღვარნი.

რა ვირომან ნახა მამა მისი ყარან
მოკლული და ეგზომი დიდებული
მისსა შიდამოსა სულ-გაწირული,
არქვა თავისა დიდებულითა:

— ძმანო! გულოვანთავან ომსა
შიგან სიზანტე ღუჭუჭორობა და აუ-
გი არის. თქვენ არა გრცხვინიან
ეზომთა ნატამალთა თქვენგან, რო-
მელ დახოცილან და მტერთა გახა-
რებია! ყარანისაგან არა გრცხვინით,
რომელ თეთრი წვერი მისი გაწით-
ლებულა სისხლისაგან! და ესეთი
ხელმწიფე ბედიმალ მოკლული ძეს!
ეზომთა ლაშქართა მისთავან სისხ-
ლისა მძებნელი არვიან არის. ჩივისო
მზე ქაბუჯობისა და სახელისა მძებ-
ნელი არვიან არის. ჩივისო მზე ქა-
ბუჯობისა და სახელისა ძებნისა, რო-
მელ აღარვიან სახელსა და არცვიან
ქაბუჯობასა ეძებთ! მე ჯერეთ მისი
სისხლი არ მიძებნია და მტერთა
მისთა ზედა არა გამოხარებია. აწევ
ზედა შეღამებულა და დაბნელებს.
ლაშქარნი უკუეყრებინან. თქვენ დი-
ლანდლითვან ღია ქაბუჯობა და ომი
გარდავიხდია და აწ მე შეუტყვევებ
და თქვენი გოლიათობა აწ მოიხმა-
რეთ და მიშველეო მამისა ჩემისა სი-
სხლისა ძებნასა. და ყველა ვეშაბთა
დაემსგავსენით სისხლისა ძებნითა და
სიგულლოვანითა, ამით რომელ ჩემსა
გვარსა მე არა მოვაყვივებ. აწვე ჩე-
მისა ხრამლისაგან სიკვდილისა დღე-
ნია. თვალად უჩვენებ საწუთროსა
და ქვეყანასა. აუვისაგან და მოაბა-
დის დაშლისაგან დავხსნი და ჩემი-
სა მამისა სულსა გავახარებ მისითა
სიკვდილითაო!

რა ესე თქვა, ერთობით მისითა
დიდებულითა, მონითა და ხასიგია-

სილოვან ვაბუჯია
ყოფილი „საქართველოს“ ცენზორი.

— შორს ეს აღვილი... ისევ იქ... იქ...

ქაბუჯი ვინმე ჩანვით ხელში მუხლ-
მოღმადველსა მსხლელს აქებდა, ადიდებ-
და მისი მონათესავეს.

ამასა თავსა დაფნის გვირგვინი
უმშვენებდა და სახეზედა ბედნიერე-
ბა ეხატებოდა...

ხელნი აღვაპყარ, მზეასულის წინ
მუხლნი მოვდრიკენ... ოცნების ჩად-
რი ჩამოვარდა და სინამდვილემ ხე-
ლი შემახო...

ციხე ვიხილე, მზეასული ხუნდებ
გაყრილი და მიჯაჭული დავინახე.
ტანთ სამოსელი შემოპფლეთოდა.
ციხისა თაღნი, ვეშაბის მსგავსნი,
გულს უზარავენდნ. ციხის სისველე
ტანს გასჯდომოდა. შიშობისა სუნი
სულს უხუთავდა. სახით სანთელსა
დამსგავსებოდა. ყუყუნა თვალნი
მიჭკობოდნენ.

დრო გამოშვებით, იშვიათად, გა-
რედან ყრუმბა შემოდოდა, ხანდის-
ხან კიდევ, იშვიათად, ციხის კედ-
ლებზეც ეკმა ისმოდა, თითქოს ამ-
ტარევენ... და წამებულსა სახე
იმედით უბრწყინდებოდა, თავს მალ-
ლა სწევდა და თვალებიდან სხივებს
აბნევდა...

ხმა მისწყდებოდა, და ასულსაც
გული სწყდებოდა, ტანჯულს სახეზე
იმედის შუქი უჭრებოდა, თვალნი
ცრემლებით ვესებოდნენ, თავსა
ჭლუნავდა.

ინ-ბანი.

ნითა შეუტევა, ვითა ცეცხლი მოე-
ღვა და თავ-უწყევარ ქნა. მოაბადის
ლაშქარნი მთისაგან მიხავოლსა ღე-
რსა მგევანდა ჩაღბართა შიგან, რო-
მელ აღართა ღონითა არ შეიფარ-
ვოდა. მათი აღერსი შუბი, ხრმალი
და ისარი იყო. ერთმანერთისა მო-
კვლისათვის მოყვარე მტერსა უარე
იყო, მამა ძისაგან აბეზარ იქმნა, ძე
მამისაგან და მოყვარე მოყვრისაგან.
ვინცა ვის მიხედის, საკლავად არ
შეიწყალის. ასრე დაბნელდა, რომე
თვალთა წინა აღართა ჩნდა. ძმამან
ძმა მოკლა და მამამან შვილი. შუ-
ბები შანფურსა გვანდა, მწვადისა
ნაცვლად კაცი ეგის და მიწა სი-
სხლისა მდინარეობითა საწნახელსა.
თუ სთქვა, სიკვდილი ძლიერი ქარი
იყო, რომე კაცისა თავსა ვითა ხისა
ფურცელსა ჩამოპყრიდა; მეომართა

თავი ბურთსა ჰგევანდის მოკლანსა
შინა და მათი ტანი ტვერთა შიგან
წაქეულთა ხეთა. რა მზე ერთობ
ჩივისო, თუ სთქვა, მოაბადის ბედი
ჩივისო მხესავე თანა და საწუთრო-
მან იმედი გარდასწყვიტა მოაბადის
ხელმწიფეობისაგან.

მრი სურათი

ოცნების ჩადრში ვავებვიე, ქალ-
რა წარსულს მივეყვირ და დროთა
სროლით ნაქოვი რიდე წამს გა-
დავხადე...
ლამაზ წალკოტში მწვანით ფენი-
ლი კაპწია მდელი დავინახე: მო-
ლის ხავრდზე ყვავილთა თავი მოე-
ყარათ—პირმკინარევის ზემო ქონ-

დათ. ჩინარნი გარსა შემორტყმოდნენ
და თქაყოფილი თავს იხრიდნენ.
მდელოს შუაგულს, ოქროსა სელზე,
მზეასული განისვენებდა; შავნი კუ-
ლოლნი ბროლის მკერდზე უელვა-
რებდნენ, შავად ზღვასებრ უბიბი-
ნებდნენ: ყუყუნა თვალნი უბრწყი-
ნავდნენ.
ასულს სახეზე სიამოვნების ღიმი
უჭრებოდა.
ცაში არწივნი ტრიალებდნენ,
თვალბედით ყვავთა წალკოტიდან
ცრემლებოდნენ.
ლომნი მიწაზე ტურა-მგელთა
სისხლსა უშრობდნენ და მზეასულის
სავანესა არ აკარებდნენ.
ბანოვანთ გუნდი გუნდრუქს აკ-
მევდა.

ლომარანი. ჩემი მარჯვენა — —
ივერიკო. გამარჯვენას ვერ ელირება!
ლომარანი. უჩიო, სასტიკო ივერიკო! მახ ელირება!
ჯერ კიდევ ცეცხლი შემწე არის ჩემის მარჯვენის!
(გადას. უკან მერო ვეზირი მისდევს. ლომის დედა
ტახტს დაეყრდნობა შეწუხებულს. გარედ ყრუ
ბრძოლის ხმაურობაა).

გამოსვლა IX ივანივე ლომას გარდა.
ივერიკო. მომეცი შეება საბოლოო, მზეო ზენაო!
მხევალი. გესმის, თუ არა, დედოფალი, ვილაც გეძახის!
ივერიკო. მესმის ასული! განთიადი მიახლოვდება!
მხევალი. მეც თან წამიყვანა სანატრულო! აქ ნუ დამსტოვებ!
(კალთას ეხვევა)
ოცი წელია მშობლებსა ვარ დაშორებული!
თუ ცოცხლებს არა, მათ სამარეს მაინც ვიხილავ!
ლომას დედა. უკვე გათენდა და ვაი თუ ჩემს შვილისთვის
მზე დღეს დაბნელდეს?!

(გამოეხმარება და ივერიკოს ფერხით დაეცემა)
ივერიკო შენ შეგიძლიან
იგი სისხლის ღვრა შეაჩერო! გაეც ბრძანება!
ერთი შვილი შეყავს, რომ მომიკლან, მე ვილა დამარჩეს?
ეს თხოვნა მაინც შემიძრულე—გაეც ბრძანება!
შემინდე, ქალო, დღემდის რაიც კი ტანჯვა მოგიძღვენ.
ივერიკო. ბრძოლის საბაბსა ჩემი ერთი უცხოს არ აძლევს,
იგი სულგრძელი მხოლოდ თავის უფლებას იცავს
და მისთვის იბრძვის, რაც ბუნებამ მოუსაყურთა.

ქალები. (რომელიც სარკმლიდან იყურებთან)
— მე ოდნავ ვხედავ!
— კარგად ვარჩევ, ლომა იმარჯვენს.
— სამი რაინდი უკან იხებს....
ლომას დედა. (წამოვარდება ზეზე)
შვილი იმარჯვენს?!

გესმის, გულქეხო, ჩემი შვილი შენს გმირთ ამარცხებს!
დაგიდგეს თვალი, აწ ქბილებით დაგიგლეჯ ხორცსა!
ქალები.—ლომა შუაში მოიმწყვდის!
— ფარი გაუტყდა!
ივერიკო. (აღტაცებული, ვედრებით)
„ეჰა მზეო, გეჯეები შენ უმძლესთა მძლიეთა მძლესა!
„მე ნუ გამყრი საყვარელსა, ნუ შემიცვლი ღამედ დღესა“!
ქალები. ლომას მოსდევნენ — —
ლომას დედა. (წვილ კვილით. გაბოროტებული)
ვაი მე შვილო!—შხარობ, შე არ გასახარელო?
მე შეილს მიკლავენ და შენ ჰხარობ, დღესასწაულობ?
სიამით ელი იმ დროს, როცა შენი რაინდნი
თავით მოგხდიან ეკლის გვირგვინს—არ გავახარებ!
შენც მოკვდი მასთან (პატარა დანით გაეჭანება ივერი-
კოსკენ და იმ დროს, როცა უნდა ჩაჭკობს გულში
მხევალი ივერიკოს აფარა აგრედვე დანით ხელში.
ლომას დედის დანა მხეველს მოჰხვდება, მხეველისა

ლომას დედას. მხევალი ივერიკოს კალთის წინ მო-
მაკვდავი დაემხოზა და კვენსით სულს დაღვეს).

ლომას დედა. (წაბარბაცდება და ტახტის წინ ჩაიჩოქებს).
ო, შე მონავ; ივერიელო!
უკანასკნელად — ჩემი შვილი — გთხოვ — ის ბო-
ცხო — —
რაღვან უყვარდი — — თუმცა გაწამა — — შეუნდე — მე კი —
(კვდება).
ივერიკო. (ცრემლმორეული დაჭურვებს ტანჯვით მომაკვდავ
მხეველს).
ჩემო ასულო! მოვლენილო ჩემად მფარველად!
შენსა დედოფალს შეეწირე — — იყავ კურობეულ!
ჩემი სამშობლო შენს სახელსა არ დაივიწყებს
და სხვა ქალების სახელსაცა შენ ააბოლებ.

მხევალი. საღამო უძღვენი მზიარულმა ჩემსა სამშობლოს! (კვდება).
(მარცხენა კარიდან ქართლო ლომარაინდს ახვეი-
ნებს. მარჯვნივ შემოვრბის კახო, პირდაპირ იმერო.
კახო მივარდება ლომარაინდს და ხმაღს ხელიდან
ჰგლეჯს, ძალით დააჩოქებს და ფეხს დაადავას.)
კახო. შენის მახვილით მოგიღებ ბოლოს!
ივერიკო. კახო, არ მოჰკლა!
ქართლო. ივერიკო! ჩვენი სიცოცხლე!
(სამივე რაინდნი მისცივიან ივერიკოს და ანთავი-
სუფლებენ. ეკლის გვირგვინს მოჰხდიან, მუხლთ
მოუყრიან).

ხამივენი. ო, საყვარელო! იყავ დღეგრძელი!
გამდელო. (შენოდის. ცალხელში მახვილი უჭირავს, ცალხელში
აფრილებული ბაიარაღი. მას უკან მრავალნი ივე-
რიენი მებრძოლნი ქაღნი და კაცნი მოსდევენ).
სად არის ჩემი იმედი და თვალის სინათლე?
გაუმარჯოს ივერიკოს!
ყველანი. (ერთხმად)
გაუმარჯოს!
(გარედ გამარჯვებულთა სიმღერა ისმის).
გამდელო. უი, ჩემს თვალებს! შვილო, სისხლი შუბლს გამჩნევია!
(გვირგვინს თავზე ადგავს).
კურთხეულ იყოს შენთან ერთად შენი გვირგვინი
და გამარჯვება, დაე, გამცნოს მარად ამ დროშამ!
(დროშას გარდასცემს).
ივერიკო. (დასუსტებული ღონეს იკრებს. სამნი რაინდნი გარ-
შემო სვეტებით შემოერთებებიან. გამდელო წინ
დაუჩოქებს. სხეებიც დაიჩოქებენ).
მრავალი ტანჯვა და წამება მე განვიცადე
მაგრამ ყოველი ჩემთვის გაჭკრა და გულით ვხარობ!
კვლავ ჩემთან გხედავთ ჩემს საყვარელთა და ჩემთა ერთგულთა!
განთიადი. (შემოდის. ყველაფერი ნათდება. ხელში კვაილები
უჭირავს).
მეც შენთანა ვარ ივერიკო! მზის საღამს გიძღვნი!

(ყვავილებს აყრის).
ალორძინების ახალ ვარდებს აწ ფეხქვეშ გივებს!

ივერიკო. ჩემო ერთგულნი! სიხარულით ენა მებმება!
სალამი ყველას, საღამო თქვენ, ჩემო რაინდნი!
გამოცდილებამ დაგარწმუნათ, რა ძალაც შეგწევთ,
ოდეს ტკბილად ხართ ერთმანეთთან, ჩემო მიჯნურნი!
მაშინ ამ დროშას თვისი ძალა მუდამ თან ახლავს
და მეც ვნეტარებ განუსაზღვრელ შვება სიამით.

ქართლო. მე შენი ქართლო შენს წინაშე ფიცსა ვსდებ მტკიცეს,
ჩემს ძმებთან ერთად გდარაჯობდე ფიხზელის თვალით.

კახო. მე შენი კახო შენს წინაშე ფიცსა ვსდებ მტკიცეს,
ჩემს ძმებთან ერთად გდარაჯობდე ფიხზელის თვალით.

იმერო. შენი იმერო შენს წინაშე ფიცსა ვსდებ მტკიცეს
ჩემს ძმებთან ერთად გდარაჯობდე ფიხზელის თვალით.

ივერიკო. (ლომარაინდს, რომელიც ამ ხანად თავის დედის
გავსს დასტორდა).
შენ კი რაინდო, დედაშენი გამოიტორე.
შენთვის სიცოცხლე მაგის თხოვნი მიჩუქებია.
აწ შემინდია რაც კი ტანჯვა მე მომაყენე
გიტოვებ ტახტსა, თუმცა ძალიან იგი წავგლიჯო.
მაგრამ რას ვაქნევ უტხო ერსა და უტხო სულსა!
მე ჩემი მივის მისთვის ვნაღვლობ ბედნიერებას
და შენცა შენი აყვავებ, სხვას ვერ შეირგებ.
შენ ჩვენ დავგებსენ და სიკეთეს ჩვენგანვე იძღვნი.
(მხევალზე მიუთითებს).
უკანასკნელად ეს ასული მფარველად მექმნა
ტყვე დედამ იხსნა ტყვე დედოფლის ტკბილი სიცოცხლე.
წამოსვენეთ ეგ ძვირფასი ჩემს ქვეყანაში
და სიხარულის ცრემლით ჩვენში დავასამაროდ.
აწ სამშობლოსკენ! გაუმარჯოს
ყველანი. ჩვენს ივერიკოს!...
(სამნი რაინდნი ხელი-ხელს გადაჯიკვობენ. ზედ ივე-
რიკოს დაისვენენ და ალტაცებულნი გადიან. გარედ
ისმის სიმღერა).

ფარდა.
(დასასრული).

194

საქართველოს ასეთი ფაქტი — ბულგარეთის მოხელისწავლა.

რუმინიის მოხელისწავლის გარემო.

ტაკე იონესკუ წერილს უძღვნის ბულგარეთის მიერ ბალკანეთში შექმნილ სიტუაციას. იგი, სხვათა შორის, სწერს: „ერთ წუთითაც არ შეეყოყმანებულა არც მეფე კონსტანტინე და არც პრემიერ მინისტრი ვენაზედ, რომ ბულგარეთის მოხელისწავლამ და მოხელისწავლის თანადგომით დაიწყო ბულგარეთის მოხელისწავლის ჩამოშორება გადამწყვეტმა ფაქტმა. ჩვენ უნდა მივხედოთ საბერძნეთს, რადგან შეუძლებელია შევიტოვოთ იგი დარჩენილ, მაშინ როდესაც მტრები თავით ფეხსმდე შეიარაღებულნი გარს მოგედგომიან. რუმინის ხალხს შეიარაღება სწყურებია, რათა ძლიერი იყოს.“

ბულგარეთის პოლიტიკურ წრეებში ირწმუნებინ, პირველი მინისტრი ბრატკიანე მეფეს არწმუნებდა მოხელისწავლის მოხდენის საქართველოში. მეფე წინააღმდეგი ყოფილა მოხელისწავლის იმ მოსაზრებით, რომ ცენტრალი სახელმწიფოებში რუმინიის მოხელისწავლის casus belli-სად ჩასთვლიან და ამიტომ ამ წუთში მოხელისწავლის მოხდენა შეუფერებელი არისო. მიუხედავად ამისა, რუმინიის საზღვრო საზღვარის განაგრძობენ და საზღვრებზე დიდხალ ჯარს აგროვებენ.

ცნობილი პოლიტიკურმა მოღვაწემ დელაფრანკმა გაზეთ „როსონი“ დასტამბა ვრცელ წერილს, სადაც დახასიათებულია ბალკანეთის დღევანდელი ვითარება და რომლითაც იგი მიმართავს მეფეს წერილის ბოლოში: „ბულგარეთის

საერთო მოხელისწავლა დაიწყო. დღეს თუ არა ხვალ მინც რუმინიის შემოერთებებმა ცეცხლის რაკეტა და მოწყვეტილი იქნება გარეშე ქვეყნებს. მაშინ როდესაც საფრანგეთი, ინგლისი, რუსეთი, იტალია, ბელგია და სერბია იბრძვიან, რუმინია ზის გულხელ დაკრფილი. იმათ მსხვერპლი გამოაქვთ დიდ და პატარა ერების თავისუფლებისათვის, რუმინია კი უძრავად დგას, თითქოს მკვდარიყო.

მეფემ, გვაპატიეთ, მაგრამ ეს ასე არ შეიძლება გაგრძელდეს. ჩემს ყურამდე მოდის, რომ ზოგიერთ წრეებში ფიქრობენ შექმნან ეროვნული წალაქის სამინისტრო, მაგრამ მეფე თავის დასტურს ამას არ დასცემსო.

ბულგარეთის გარემო.

ავტორიტეტული წყაროებიდან იწყებოდნენ, რომ 19 ექვ. ბულგარეთის ულტიმატუმს წარუდგენდნენ ოთხთა კავშირის სახელითაო. ბულგარეთმა უნდა კატეგორიულად უპასუხოს, რა გზას ადგება.

ჰფიქრობენ, ბულგარეთი მოათავებს თუ არა მოხელისწავლას, პირდაპირ სერბიას დაეცემაო. სერბიის საზღვრებზე უკვე ასი ათასი ბულგარი სდგას.

სოფიაში ბულგარეთ-ოსმალეთ-ავსტრო-გერმანელთა შტაბის წარმომადგენელნი ერთად ბჭობენ თავდაცემის გეგმის შესადაგებადაო.

სათათბიროს ბედი.

„ბირე. ვედ.“ შენიშნავს, რომ კომპეტენტურ პირთა აზრით სახელმწიფო სათათბიროს მხოლოდ რუმინის დამხმარეებს გახსნიანო.

შტაბის დაკავშირება

თბილისი, 19 სექტ. 16 სექტ. ზღვის პირა რაიონში სრულად იყო. ოღობის მიმართულებით, ჩრდილოეთით, რუსის ჯარებმა მოხსნეს ოსმალთა მხვერვაი რაზმები. დღუტახის მიმართული რუსის სასარგებლოდ მიდის ბრძოლის საქმე. ვანის რაიონში რუსის ჯარები იხმალთ ვლკანისაკენ ერეკებიან. და-ნარჩენ ფრანგულ არხებით ცვლილება არც მოხმდებარა.

პმბრმაპაში, 18 სექტ. ოციციალი. გერმანელთა იერიშს მისპოვის რაიონში (მიტავის აღმოსავლეთით) არავითა-

მუსლი I) აქვე უნდა შევნიშნოთ, რომ ფაქტობრივად მოურავის კომპეტენცია თითქმის არაფრით განსხვავდებოდა ერისათვის კომპეტენციადა * შემდეგ. სა-გულისხმობია, რომ „გიორგის კანონები“ დიდ უფრადილება აქვეყნებს მკვლელობას, თუ ერი ხელით არის ჩადენილი იგი, ერთი კაცი მიერ, თუ მთელი თემი ანუ მთელი ხევი იღებდა მონაწილეობას. „თუ მკვლელობაში მონაწილეობას იღებდა მთელი თემი, ვითხოვლობთ მეორე მუხლი, თუ სოფელი, ანუ ხევი ჰკლავს თავის მოურავს, მაშინ მას ჰხდება 6000 ვერცხლი, ამის შემდეგ გადასთვლიან მონაწილეებს და თითოეულს ხარკად აღებენ ყოველ წელს ბე-გარად გამოიყვანონ ცხენები სახელმწიფო-საქართველოდან მონაწილეებდა“. მა-შასადამე, აქ „სამომბოლოად გაქვევბა“, როგორც მთელს საზოგადოებაზე მიუყე-ნებილი სახეული, იცვლება წლიურ ბე-გარად. მისხენებული მესამე შემთხვე-ვა, როდესაც ხევის მამასახლისი მოპ-კლავს მოურავს: „თუ ხევის მამასახლისი მოკლავს თავის მოურავს, — ვითხოვლობთ მეორე მუხლი, — მაშინ მას სამი წლით აძევენ სამომბოლოად, მის ცი-ხეს და მამულს იღებენ სახაზინოდ, ხო-ლო სახლს ერისთავის საკუთრებადა ჰხდიან. სამი წლის შემდეგ დამნაშავე ბრუნდება სამომბოლოად. იგი წარუდგება ერისთავს თხოვნით. ესეც თავისი მხრით ვეზირის შუამდგომლობით წარადგენს მეფის საბჭოს წინაშე, ხოლო ეს უკანას-კნელი დაუბრუნებს მამულს. მკვლეელი მამასახლისი სისხლიდან არ არის გან-თავისუფლებული, ამის გარდა, სამუდამ-ად თავის წოდებას ეთხოვება“.

რაც შეეხება თვით ხევის მამასახლი-სის მოკვლას, აქ კანონი განიხილავს ორ შემთხვევას: 1) როდესაც მას მოკლავს ასეთივე ხევის მამასახლისი და 2) როცა მთელი საზოგადოება მონაწილეობას იღებს მის მკვლელობაში. პირველ შემ-თხვევაში დამნაშავეს სამი წლით აძევენ სამომბოლოად. მის ქონებასაც ისევე

რი ნაყოფი მოუტანია მოვირითათა-თვას. გერმანელთა მფრინავებმა რამ-დენიმე ყუმბარა ჩამოადგეს უსტ-დენ-სკში, რივაში და სადღურ ოვრეზე. არავითარი სამხედრო ზარალი არ მიმ-ყენებიათ რუსებს. გერმანელების რაიონ-ში, სვენტენის ტბის ჩრდილო-დასავ-ლეთით, მკაცრი სროლის შემდეგ გერ-მანელები იერიშით წამოვიდნენ და რუსებმა რამდენიმე თხრილი აიღეს. ბრძოლა გრძელდება. გერმანელთა იე-რიში ბერგოფის რაიონში მდგაუხის ტბაზე და დრისვიატის ტბის ჩრდილო-

ეპყრობიან, როგორც ხევის მოურავის მკვლეელ მამასახლისს. მაგრამ თუ მსურს მამული დაიბრუნოს, მაშინ სისხლის ფა-სად უნდა გაილოს 6000 ვერცხლი. მის მკვლეელ საზოგადოებას ისევე ეპყრო-ბიან, როგორც მოურავის მოკვლის დროს.

ციხის უფროსის მოკლა, თუ იგი კა-ნონის ძალით არის დაყენებული ამ თა-ნამდებობაზე და სამსახურისათვის თავი არ გაუწიებებია, თავისებურად ფასობს. მკვლელს სამი წლით აძევენ სამომბო-ლოად, მისი მამულ-დედული მიდის სა-ხაზინოდ ამას გარდა, მკვლელმა უნდა გაილოს 3,500 ვერცხლი. იმ შემთხვევა-ში, თუ თავის თანამდებობიდან ვადამ-დგარა ციხის უფროსი, დამნაშავეს იმავე სახით სჯიან, ოღონდ 3,500 მაგივრად ახდენენ 1200 ვერცხლს.

ამა თუ იმ ცნობილ წოდებათა წრი-დან ვისიმე მოკვლის ჰველიფიკაცია რა-ოდენადმე მათ ნათესაობის მოკვლაზეც ვრცელდება: „ვიც ხევის მამასახლისის ნათესავს მოკლავს, — ვითხოვლობთ მე-შვიდე მუხლი“ გიორგის კანონი“, სახელ-დობრ მაშინ, როდესაც გაუწყრდნენ აიონ-და ერთს ოჯახში სცხოვრობენ, რო-გორც მაგალითად, მოუკლავენ მამას, ბიძას, ღვიძლ ძმას, ანუ ბიძამწილს, ძმისწულს, ანუ მის საგარეულოდან რომელიმე წევრს, მაშინ მკვლელს ჰხდე-ბა 6000 ვერცხლი, გაქვევული იქნება სამომბოლოად ორი წლით, ხოლო მის სახლ-კარს აძღვენენ ერისთავს ან და მის მოურავს“. გაყრილ ნათესავზე თითქმის იგივე სასჯელია, ოღონდ სისხლი ამ შემთხვევაში ფასობს 3000 ვერცხლი.

(შემდეგი იქნება)

პ. კიზირია.

ეთით მოგვრებულ იქმნა. რუსებმა ბრძოლით აიღეს დაბა დუნლოვიჩი, მქძოლის ჩრდილო-აღმოსავლეთით. რუსებმაც გამოხდენენ გერმანელები სოფ. აუხნიდან (დუნლოვიჩის რაი-ონში) სადღურ მქძოლიდან. სოფელ გულის რაიონში, ნაროჩის რაოდენადმე აღმოსავლეთით, რუსებმა გერმანელთ წაართვეს სურსათით დატვირთული საბარგოელები და 70 ტყვე წამოიყვა-ნეს. მეორე ადგილას ასამდე საბარ-გოელი წამოიღეს, ცხენები, იარაღი და რამდენიმე ათეული ტყვე. ბევრი გერმანელი აჭკვეს დევნის დროს. სოფ. გატან, (ნაროჩის ტბის სამხრე-თით) ცხარე შეტაკება მოხდა. გერმა-ნელთა მთელი ერთი რტა ამოხცილ იქმნა ხიშით, დანარჩენნი ტყვედ წა-მოიყვანეს. ქვემო სერევერზე, ნოვოგ-რედკას აღმოსავლეთით, რუსის ჯარე-ბი შეიჭრნენ სოფ. უუკში და კორე-ლიცში. გერმანელი უმთავრეს პოზი-ციებისკენ გარბოდნენ, გზა და გზა ია-რალხ ჰყრიდნენ. ასამდე ხიშით მოკლუ-ლი ჯარისკაცი დახდევს უკან. უეც-რივი იერიშით რუსებმა არივ-დარივს გერმანელები ნოვო-გრედკას სამხრეთ-აღმოსავლეთით წამოყვანილია ტყვე-ბი. საქმია დაგლა ჯერ კიდევ გამოუან-გარიშებელია. ზარეჩისთან და ნენი-სოციზთან, ბარანოვიჩის სამხრეთ-აღმოსავლეთით, გერმანელები გლა-რეკეს მტ. შორის მეორე ნაპირზე, შუა სატრზე, სოფ. ობორკის რაიონში. (კოლკის სამხრეთ-აღმოსავლეთით) მო-მხადების შემდეგ გერმანელებმა ქარი-შხალისებური ცეცხლით იერიში მოი-ტანეს რუსის ჯარებზე. ასიოდ ნაბი-ჯიც არ ვადმოუდგამთ, რომ აუა-რებელი ზარალი მოუვიდათ და ისევ უკან დაიხიეს. ლამანის რაიონში სხტიკი ბრძოლაა. როგორც ცნობები მოდის, ავსტრიელთა მფრინავთ ჩვენს ჯარების წევრებს დროს ეწინიანთ და რუმინის ტერიტორიით სარგებლობენ. როგორც მეორე ცნობები მოდის, ამ უკანასკნელ ნაწიში ავსტრო-გერ-მანელები მხმარობენ დუმ-დუმს.

კრესა

სომხურმა გაზეთმა „არევიკა“ მოწინა-ვე წერილი უძღვნა „თანამედროვე აზ-რის“ 15 ნომერში მოთავსებულ ბ-ნ დათიაშვილის წერილს. სომხური გაზეთი ქება-ხოტბით მიჰყვება ბ-ნ დათიაშვი-ლის ბავშვურ ვალიმატიას. გაზეთი სწერს: „ჩვენ არაფერი მთავითხვია ქართუ-ლებსაგან. არც ელა ვითხოვთ რასმე ესლა მეტად ძნელი დრო და თვით ქართველები ბევრ რამეს საჭიროებენ. მაგრამ ჩვენ უფლება გვაქვს მოვიხიზ-ვოთ რომ ჩვენ ძველისძველ მხოვობლმე შორის ჩაწყდეს ბორბტებისა და დვარ-ძლის ხმა. დღეს ქართული დემოკრა-ტიული ორგანო ვაფუძვებს რომ ეს ხმა ნაციონალისტთა მხოლოდ ერთ მუქა ჯგუფსაგან მოისმის. ჩვენ ეს დიდად ვაგაზრბს. ქართველი ხალხი და სომხის ხალხი ერთიმფრის მტერი ვერ იქნება. ჩვენ ეს ვგვამს. ყოველ სომეხს გულს მოუშვება, როდესაც წაიკითხავს ქართულ დემოკრატიულ ორგანოს ტყეშიაურ სტრიქონებს და მიელ თავის არსებით ინატრებს, რომ დაბოლოს განხორციელ-დეს ეს კეთილშობილური სწრაფვანი. ამ სტრიქონებში იმლება ორივე ხალხის ტეშმარტი ბედნიერება. ეს სტრიქონები — ხალხის ხმა და ჩვენ კარგა ხანა რაც ამას ვკლადდითო“.

ხალი ამბავი

- ◆ **მეფის მონაღვილის ჩამოსვლა.** საბოლოოდ გამოირკვა, რომ მეფის მონა-ღვილე, დიდი მთავარი ნიკოლოზ ნიკო-ლოზის ძე, თბილისში მობრძანდება 23 სექტემბერს, დილის 11 საათზე. დონის როსტოვის მას მიეგებება მისი თანაშე-მევი, ინჟანტერიის გენერალი ნ. ნ. იანუ-შკევიჩი, რომელიც უკვე გაემგზავრა თბილისიდან 18 სექტემბერს.
- ◆ **კიდევ გამოცემაზე.** ოსმალე-თიდან კიდევ მოსულა განჯის ერთ-ერთ სოფელში 817 გამოცეული სომეხი. მათ შორის 20 კაცი ავადმყოფია.
- ◆ **დექტორის ჩამოსვლა.** რამდენიმე ხნის განმავლობაში თბილისში მოვილან დექტორს ვოდოვოვის, რომელიც რა-

ბრძოლის ვალიდან

გონების თვლით გაეყურებ ჩემს ტურფა კვლუც მხარესა, მინდა რო თვალი მოვავლო მის ლამაზ არე-მარესა.
იმის კიდევ დავტოვე სატრფო ობოლი გულისა, აღმდგენი, გამხარებელი ჩემის ტანჯული სულისა.
სამომბოლო, ჩემო იმედო, შენ მოგაკაჟირი თვლია, შენ გვედრი, შენ შემინახე ძვირფასი ანაბარია.
მს არ მოაკლო დღისით მზე, ვარსკვლავთა გუნდის აღურსი, დიმილი მიმჭრალ მთვარისა ჩემი ცრემლებითა ნალესი.
წაართვი მღელოს მშვენება, წალკატს ბუბულთა სტვენანი, კვლუც ტყეს ფოთოლთ შრიალი, მღინარეს ზეირთთა დენანი.
მოპარე ვარდას სიწითლე, ფოთოლი სურნელოვანი, იას სიცისტრე, სინაზე, ცაცხესა შტო ყვავილოვანი.
მოსტაცე ირემს სილაღე, ფრინველთ ჟღივილი, მღერანი, მაღალ ბუნებისგან შეტქენი ახალი სიმთა ჟღერანი.
და თავსუღად შეკრული შენებრ ლამაზად ყველანი, ჩემგან საჩუქრად მიუძღვენ, შესწყვიტოს ცრემლთა დენანი. სამომბოლო, ჩემო იმედო, შენ მოგაკაჟირი თვლია, შენ გვედრი, შენ შემინახე ძვირფასი ანაბარია.

ქემერტული.

მდენიმე ლექციას წაიკითხავს სხვა და სხვა თემზე.
◆ **თავად-აზნაურთა კრება.** მოვავო-ნებთ ჩვენს მითხველებს, რომ დღეს, ნაშუადღევს 1 საათზე, თავად-აზნაურ-თა საგანგებო კრება შესდგება, რომელ-მაც 2 ამომრჩეველი უნდა აირჩიოს სა-ხელმწიფო საბჭოს წევრთა ასარჩევად.
◆ **ქართულ კულტურის მოყვარუ-ლთა საზოგადოების** თათსნობო 18 ენციკისთვის გაიმართა კრძო თათბირი, რომელზედაც სხვა საზოგადოებათა წა-რომამდგენელიც იქმნენ მიწვეულნი. თათბირის საგანს შეადგენდა ს. წალღე-რში ქართველ მოღვაწეთათვის დასასე-ვებულ აგარო-თავსესაფარის აშენების საქმის პრაქტიკულად განხორციელება. გამოირკვა, რომ აგაროკის ასაშენებლად საქიროა თანხა არა ნაკლებ 10,000 მა-ნიეთისა. თათბირმა დაადგინა დაუყო-ნებლიე ზომების მიღება იმისთვის, რომ აგარაკისთვის საჭირო მიწა (ზომით 1—2 დესეტინამდე) მიეცეს საზო-გადოებას. ამისათვის ამ დღეებში გაიგზავნება ბორჯომში დიდი მთავრის მამულების გამეგესთან დეპუტატია. ამავე დროს თათბირმა დაადგინა საჭირო თან-ხის მოხანზე ზრუნვა და ამისათვის ენერგიულ ზომების მიღება დაევალა საზოგადოების საბჭოს, რომელმაც უნდა მიმართოს ქართულ დაწესებულებათ და კერძო პირთ, გამართოს წარმოდგენები, საღამოები, ლექციები და სხვა.
◆ **პოლიტენიკუმში.** თბილისის კონ-კურენტებელ ვარშავის პოლიტენიკუმის გადატანაში ამოდიან ოდესა, სარატოვი, ეკატერინობურგი, ეკატერინისლავი, ეკა-ტერინოდარი და ტომსკი.
◆ **კოლატრაციო.** 18 სექტემბერს სხდომა ჰქონდა მომხმარებელ ამხანაგო-ბის „მეურის“ გამგეობას. კრებაზე სა-ბოლოად გადაწყდა, ეს ამხანაგობა ტენ-ნიკურად შეუერთდეს ქართლის მეხილე-თა ამხანაგობას და მასთან ერთად დაი-ქიროს შენობა საჯარო მალაზიისათვის.
◆ **სურსათი.** 18 სექტემბერს თბი-ლისში იყო მოტანილი: ფქვილი 10 ვაგ; ქერი 182 ფუთი, ერბო 1 ვაგ, საკლავი ცოცხალი საქონელი 2 ვაგ., ხილი 2 ვა., შეშა 1 ვაგ., ნავთი 2 ვაგ., თევზი 2 ვა., დევნი 1 ვაგ., ბაზბა 1 ვაგ., ჩაი 24 ვა., მუხუღი 95 ფუთი, კარტოფილი 128 ფუთი, კვერცხი 46 ფუთი, კანფეტები 471 ფუთი.
◆ **კრება.** დღეს, საღამოს 8 საათზე, თავად-აზნაურთა საკრებულაში უნდა

შესდგეს საქართველოს დემოკრატიული საზოგადოების საზოგადოებრივი საკრებო კრება, რომელსაც დასრულებს „ქიეთის“ სახეივანე: 1) ს. რ. გორგაძე — „ქართული მართლწერა“ და 2) ი. ი. აბულაძე — „მოსაზრებანი „ვეფხისტყაოსნის“ ჩა-ნართა და ვარიანტების თაობაზე“. კრებაზე აგრედვე განიხილეს იქნება სა-კითხი ავაცი წერეთლის შემკვიდრების მიღების შესახებ.

◆ **პოლიტენიკუმის განკარგულება.** თბილისის პოლიტენიკუმმა ბ-ნმა ზდა-ნოვსკიმ ამ დღეებში ბოქაულებს ბრძა-ნება გაუგზავნა, რომელშიაც ამბობს, რომ მრავალი საჩივრები მომდის იმის შესახებ, რომ ქალაქის გამგეობის აგენ-ტებს საჭიროების დროს ბაზარში ვერ ვპოვობთო. პოლიტენიკუმის მთელი თბილისის ბაზრები შემოვლელია და სა-ჩივრების სინამდვილეში დარწმუნებულა: მუდმივი თვალყურის მდებელი კანონი-ერი ვაჭრობისა ბაზრებში არაფერ ყოფი-ლა. როგორც პოლიტენიკური აღნიშ-ნავს, პირდაპირ სოფლელებისაგან ყიღა სოფლის ნაწარმოებისა მხოლოდ შემ-თხვევით შეიძლება, უმეტეს ნაწილად კი სოფლის ნაწარმოები ჩარჩებს უფარდება ხელში და ქალაქის მცხოვრებნი იძულე-ბული არიან, იმათგან შეიძინონ ყველა-ფერი ერთი ათად. მაგალითად, ნახშირი ისე გაძვირდა, რომ იმის ყიღვის დროს არსებულ ნიხრს აღარაფერ უყურებს და ერთი წმწვა-გლეჯავს; უკანასკნელ ერთი თვის განმავლობაში შაქრის გაყიდვის დროს ვაჭრები აშინებენ მუშტურებს, რომ „შაქარი მეტი აღარ არის, ეს უკანას-კნელიაო“; კარტოფილი სრულიად გაქ-რა სადღაც; კვერცხი ძალიან ცოტა მო-იბოება ბაზარში და სხ. ყოველივე ამის გამო პოლიტენიკური სასტიკად მუდრა-ბებს ბოქაულებს: 1) არსებულ მეთოდ-სურეთა გარდა, უზნის უფროსი ზედამ-ხედვლები გაგზავნონ ბაზრებში იმ დროს, როცა დიდი ვაჭრობაა პირველ საჭიროებათა სანოვავისა; 2) ეს განკარ-გულება გაავანონ მცხოვრებლებს და ღონისძიებანი იხმარონ, რათა მყიდვე-ლები არ დაიჩივრონ სანოვავის ყიღვის დროს; 3) ვაჭარ-ჩარჩების მიერ დამო-ღული საქონელი ეიძინ და თუ სადმე აღმოაჩენენ, გამოართვან პატრონთ და არსებულ ფასებში გაყიდონ; ხოლო ფულს თუ საქონლის პატრონები არ მიიღებენ, უნდა გაუგზავნონ პოლიტენი-სტერს; აგრედვე უნდა მიიქცნენ ბოქა-ულები იმ შემთხვევაშიც, თუ ვინმე არ-სებულ ნიხრზე უფრო ძვირად გაყიდვის საქონელს; 4) ქალაქ გარეთ ცხენოსანი პოლიციელები გაგზავნონ სოფლელების შესახვედრად, რომელთაც გზა უნდა უჩვენონ, საით წვილით თავიანთი ნა-წარმოები; 5) ჩარჩები, დოლოები და სხვა ამ გვარი ზედმეტი ხალხი უნდა დაიპყრონ და ოქმი შეუყენონ და სხ.
◆ **ხილვარი.** 18 და 19 სექტემ. ქალაქის ლაზარეთში მიიყვანეს ხოლორიანი 2 და ხოლორის ნიშნებით 1 კაცი. გარდაიცვა-ლა ხოლორიანი 4 კაცი, გუშინ, 19 სექ-ტემბერს, ლაზარეთში იმყოფებოდნენ ხოლორიანი 146 კაცი და ხოლორის ნი-შნებით 2 კაცი.
◆ **გადახდები სენი.** 19 სექტემბერს ქალაქის საავადმყოფოში იმყოფებოდნენ: ქეთორუმიანი 48, შვეი სხადიანი 38, საოფლიანი 26, ხუნაიანი 23, მუცე-ლიანი 6 და ყვავილიანი 1 კაცი.
◆ **კლუბის და თეატრის დარბაზი.** ახალსენაში (სამეგრელო) ძმები სანიკო-ძეები აგებენ დიდ შენობას კლუბისა და თეატრისათვის. საცაა შენობა დამთავრ-დება და ქართული დრამატული დასის გასტროლებიც დაიწყება.
◆ **დაფნა და თხილი.** სამეგრელოში დადენისა და თხილის საყიდლად დიდძა-ლი მიღველი დაიარება. ამ საგნების შესყიდველი უმთავრესად „საკოლონიო ვაჭრობის რუსეთის საზოგადოება“, რომელსაც სუსსიდიას აძლევს აზოვ-დონის საკომერციო ბანკი და სავაჭრო სახლი „სეზონი“ და კომპანია“. ამ ფირმებში სამეგრელოს სხვა და სხვა ადგლას ვაბ-სნეს მრავალი განყოფილება და საყუ-ბი და საქმეს ძალიან ენერგიულად მი-უძღვებიან სენაკისა და ზუგდიდის მაზ-რებში. სამწუხაროდ სოფლებიდან ამ საგნების გამოტანა მეტის-მეტე განძე-ლებულია, რადგანაც წვიმების გამო სოფლის გზები სულერთიანად გაფუჟე-ბულია.
◆ **თათბირი სიმშილობის გამო.** სა-გარეჯო (თბ. მაზრა) წვილი კრველიტის ინსპექტორის დ. კ. ჩხვიდის თავგდომარეობით გაიმართა თათბირი იორის ვე-ლის საკრედიტო და შემნახველ-გამოსე-ხებულ ამხანაგობათა წარმომადგენლები-სა. კრება უნდა გამოეყვია საკვები და

*) ნაურბნელი „დაეძლის დება“.

სათესლე პურის საქორების სიდიდე. გამორკვა, ბევრ სოფელში ისეთი ცუდი მოსავალი ყოფილა, რომ სათესლეც არ ეყოფა მცხოვრებთ. მხოლოდ გიორგი წმინდაში მოსულა კარგი მოსავალი. თათბირმა ერთხელ დაადგინა ღონე ილანის და 40 ვაგონი ხორბალი იყიდოს ჩრდილო კავკასიაში.

ბეების ღარიღება. შეხილეთა საზოგადოებას „ქართლის გამგეობამ ხილის პატრონებს 5000 მანეთი ბედ დაურთვა.

თავის ჩამოხრჩობა. ქართლში, სოფ. ტახტის ძირში ახალგაზდა ქვრივმა თავი ჩამოიხრჩო, ერთად ერთი შვილის ჯვარში გაწვევის გამო.

დღეს, საღამოს 8 საათზე, თავდაზნაურთა დეპუტატების საკრებულოში (ბელინსკის ქუჩა, № 2) მოხდებოდა საქართველოს საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოების წევრთა ჩვეულებრივი კრება. რომელზედაც წაიკითხავენ მოხსენებებს: 1) ს. რ. გორგაძე—„ქართული მართლწერა“, და 2) ი. ირ. აბულაძე—„მოსაზრებანი ვეფხისტყაოსნის ჩანართთა და ვარიანტების თაობაზე“. განიხილავენ აგრედევე საკითხს აკაკის შემკვიდრების მიღების თაობაზე და აირჩევენ ახალ წევრებს.

კრებას გარეშეებსაც შეუძლიან დაესწრონ.

ქუთაისი.

ქუთაისის ბაზარზე ყურძენი უკვე შემოვიდა, ფული 3 მანათად ფასობს.

სოფ. გვეჯეთის (ოდინი) მცხოვრებთ დაუდგენიათ, საზღვდამოთ მოსაზონ ქელები და საზოგადოთ ყველა იმ გვარი ჩვეულება, რომელიც ზედმეტ ხარჯს იწვევს.

12 ენკენისთვის თფილისის სამხედრო საოლქო სასამარლომ გარჩია ანარქისტთა ჯგუფის საქმე, რომელიც მოქმედობდა საერთა-შორისო ანარქისტთა საზოგადოების კავკასიის განყოფილების სახელით. მათ სხვადასხვა ბოროტ-მოქმედება ბრალდებოდით. სასამართლომ სამს დახარობა გადაწყვიტა 6-24-24 წლით კატორღა თითოეულს, სამს-სხვადასხვა ვადით გამასწორებელი რაზმი, 18 გამართა.

12 სექტემბერს ქუთ. თეატრში წარმოდგენა გაიმართა. წარმოდგენის ისტორიული 4 მოქმედება ა. ცაგარელისა „ქართული დედა“. წარმოდგენამ სუსტად ჩაირია.

როგორც ზემო იმერეთიდან (ქიათურა-საჩხერის რაიონი) გვეწერენ, სიმინდის მოსავალი წელს ძალიან ნაკლებია. ღვინის მოსავალი ხომ სრულებით არ არის. ხალხის სასოწარკვეთილებას საზღვარი არა აქვს.

საქალაქი ლონდონის თავა

უქანსკენად ცეპელინები ლონდონს ეწვივნენ. ჯერ-ჯერობით გამოკვლეულია, რომ 20 მეტრი და 86 დაქრილი. მაგრამ ეს ციფრები იმდენად შეზარალებული არ არის, რამდენადაც თვით ფაქტი ცეპელინების თარღისა. უნდა ნახოთ, თვით თქვენვე უნდა იგრძნოთ თქვენს მალა ის მფრინავი საზინდება, გაიგრძნოთ ყუმბარების საზინელი გრილი, აქა-იქ ავარდნილი ცეცხლის ალი, რომელიც მთელს დაზნელებულ ქალაქს ერთგვარ კოცონის სანახობას აძლევს, რომ წარმოიდგინოთ მთელი შემაძრწუნებლობა ცეპელინების ძალოვნობისა. ახლა განადგურებულ ქუჩების სურათი, ახლა ეს უაზრო კვიცილი გაოგნებული ქალისა, ბავშვების ძახილი, კვენსა, რომელიც ასე გულშემაზრავად გაისმის დანგრეულ და ცეცხლ მოღებულ სახლებიდან! ჯოჯოხეთის სურათი გემუდებათ უნებლიედ, არ იციან, თუ ეს მართლა შესაძლებელია ადამიანთა შორის.

ლონდონის თავზე ცეპელინი გამორჩეულად ღამის თერთმეტ საათზე. ამ დროს ქალაქის შუა გულში სრული სიწყნარე იყო, არავინ არასდროს მოელოდა. საზოგადოდ ამ დროს ლონდონში ჩვეულებრივ უწყნარესი ქალაქთავანია. იგი არა ჰგავს სხვა ქალაქებს, თუნდა პარიზს, სადაც სიციხე მხოლოდ ღამ-ღამობით იწყება ხოლმე. სულ სხვაა ამ დროს ლონდონი, მიუხედავად განსაკუთრებულ სიმშვიდეს მისცემია იგი. აი, ამიტომაა, რომ ამ დროს მოულოდნელი ყუმბარის გრილი ასეთს ზარს იწვევს ხოლმე მთელს ქალაქში. საზინელი გრილით მიწამ ზანზარი დაიწყო, ხალხს ყურთა-სმენა დაეშო, ყველას გულმა ჩქოლა დაუწყო. შეიქმნა ყიყინა: „ცეპელინი... ცეპელინი... ფანჯარასთან მივირბინე. ბრიტანის მუზეუმის სილოეტებიდან მოსჩანდა ალგუნებულ ცეცხლის მბორგავი ალი და კომლის საზინელი ზვირთები. ყუმბარები კი ერთი მეორეზე არ იშლიდა გრალს და თვითეულ ჩამოვარდნაზე საზინელ მიწის ძქრას ახდენდნენ, ახლა-ახლა ცეცხლის ენას უწყებდნენ და თან და თან გვიახლოვდნოდნენ. მაღლა ავიხედე. ცის გუმბათში პროექტორების სხივები ერთმანეთში იჭრებოდნენ, იხლართობდნენ. ყუმბარათა გრილი და ცეცხლის ენებისაგან ადვილად გტყობილობდით ცეპელინების მიმართულებას. კიდევ რამდენიმე წუთი გავიდა, რომ პროექტორებმა მიანგეს ერთ ცეპელინს. ყოველმხრიდან პროექტორების სხივებით იგი ცეცხლით მქშინავ ვეშავს დავმავავსა. ეს საზარელი ვეშავი ერთგვარ საამბურ სანახობას წარმოადგენდა, როდესაც დაკარგულ კომეტასავით მიმოსტრავდა ცის სივრცეში. ამ მანევრების დროს იგი თანდათან მაღლა-მაღლა იწვედა. იმავე წუთში დაუწყეს სროლა. ქუჩაში გამოვვარდი. ქუჩა ხალხით გატენილი იყო, მაგრამ ლაპარაკით არავინ ლაპარაკობდა, ყველანი თითქოს უსიერებდნენ, ისე მისიერებოდნენ ცეპელინს. სროლა სროლაზე მოსდევდა. ყრუ გრი-ალს თან სდევდა ზარბაზნთა ტყვიის ჰერშივე გასკდომა, ცეპელინის მახლობლად აეგუნებოდა, მაგრამ იმავე წამს ვარსკვლავსავით ჰქრებოდა. ასე ვვგვანა, თითქოს ნასროლი ყუმბარა მიზანსა სწვდებოდა. აფეთქება სულ ახლო და ახლო გვეჩვენებოდა. მაგრამ ცეპელინი განადგურებისა და ჩამოვარდნის ნაცვლად სულ მაღლა და მაღლა მიდიოდა, ამასთანავე მაღე ღრუბლებით შეიმოსა და პროექტორებს ნელ-ნელ თვალდანი გადაემალა. პროექტორებმა ხელ-ახლად დაიწყეს ცის კამარის ქვეშ სროლი, მაგრამ მათი სხივები მხოლოდ ღრუბლებს და აშუქებდა. მაღე ცეპელინი ღამის წყვილად მიიმალა. ბრბო მხოლოდ ეხლა გამოფხიზლდა, შეჩქროდა და ადელგებით დაიწყო ყაყანი. ამასობაში ცეცხლი მქინავარება და მქინავარება, ბრბო მის ჩასაქობად გაეჟანა. რამდენადაც ვუახლოვდებოდით ცეცხლ მოდებულ ადგილს, იმდენად მეტი ხალხი გვხედებოდა. მთელი ქუჩები ისე იყო ჩაბნელებული, რომ თვალში თითო ეტაკებინათ, ვერ დაინახავდით. ფანრები ჩაქრობილი იყო. სახლებში აქა-იქ დიდი სიფრთხილით აენთათ საწოლები. გავი,

ტოკი შეწყვეტილი იყო, რადგანაც ეწინოდით აფეთქებისა. იმ რაიონში, სადაც მე მივირბინე სხეებთან ერთად, სულ სამი ყუმბარა გასკდა, მაგრამ ისეთი ძალოვნებით კი, რომ იქაურობა შეირყა და მთელი ქუჩის გასწვრივ ყველა შენობის ფანჯრები ჩამსხვრა. ასევე დაიმსხვრა თვით განთქმული ლონდონის დიდი მალახიების სქელ-სქელი ფანჯრებიც კი. მთელი ტროტუარები მიწის ნამსხვრევებით მოიფინა. ათასთა ფეხით ამ ნამსხვრევების ხმაურობა ზედმეტად ჰსრავდა ისედაც შეძრწუნებულ გულს. იყო ისეთი შენობებიც, სადაც ფანჯრები ჩარჩოიანად გადავარდნილი იყო, სახურავები დანგრეოდით, შიგნით თოხის მოწყობილება ავეჯულითურთ სულ ერთიან წამოქცეულიყო. ერთი ყუმბარა გასკდა ერთი მოზრდილი სკვერის შუაგულს, შერყეულ ჰერისგან ხეთ ფურცელი სულ ძირს დაეგო. ამოძრავდი მთელი ქალაქი... სანიტარები, ბარგიანი ავტომობილით მიჰქროდნენ... არასოდეს ლონდონს არ განუცდია ასეთი საზარელი დამე... ქუჩებში ხალხი დრტინავს... ხალხი ჰღელავს და მოკლემოკლე სიტყვებში ჰგრანობთ, რაოდენ შურითა და რისხვით აღვსილან, რომ მისისხანე მტერს ოდესმე მიანც საზავიერო გადაუხადონ. (ბ. ვ.)

დეკემბერი

პარჩი, 17 სექტ. სენატისა და პარლამენტის გარეშე საქმეთა შესახებ კომისიებში დელკასემ განაცხადა, მოკავშირეები სერბიას მხარს დაუჭერენ თუ ვინიცობა ბულგარეთი მას შეესიო.

სომხი, 17 სექტ. მობილიზაცია თითქმის მოთავებენია. ბულგარეთის ჯარები გაგზავნა სერბიისკენ. დღეს საკავალერიო პოლკი ერწმი მიდის, ამაღამ ცარებროდში პირველი ქვეითი დივიზია წავა.

ათინა, 17 სექტ. კომპეტენტურ პოლიტიკურ წრეებში ჰვიქრობენ, რომ ბულგარეთმა განგებ დაიჭირა ორ აზროვნის პოზიცია, რათა მობილიზაცია დაემთავებინა და თვით გერმანულბსაც სერბიის საზღვრებზე მოესწროთ თავიანთ ჯართა კონცენტრაცია.

წერილი რედაქციის მიმართ

მ. ხ. ბ. რედაქტორო!
უმორჩილესად გთხოვთ ადგილი მისცეთ თქვენს პატივცემულ ვახუთ „საქართველოში“ ჰვამო მოყვანილ ანგარიშს თბილისის ყოფილ „ამიერ კავკასიის რკინისგზის მშრომელი არტელისა“. ყოფილ „ამიერ კავკასიის რკინისგზის მშრომელ არტელს“ ჰქონდა სთავდებო ფული 1912 წელს შეტანილი რკინისგზის კასაში 10,000 მანეთი. ამ ფულის მოგება მოგვეცეს 1915 წლის ენკენისთვის 1246 მანეთი. ნაღდი სთავდებო ფულიდან არტელმა მიიღო 6466 მანეთი და 48 კაპ. ეს ფულები მივიღე მე თანადასწრებით 8-10 კაცის არტელის წევრებისა და გამგეობის წევრების ხელის მოწვევით. რკინისგზის კასამ დაიჭირა და

არ მოსკნა მსოფლიოს სანკურის გამო 2542 მ. 66 კ., ცერკვადის და ზიცივის „ლისტებით“ დაიჭირეს 879 მ. 84 კაპ. წასულ წელს მობილიზაციის დროს სათადარიგო ჯარის კაცებმა მიიღეს თავიანთი ხვედრი ფული 1360 მანეთი (სულ 34 კაცმა მიიღო შარშან ფული). ნაღდი ფული მივიღე 6,466 მ. 48 კაპ.
აქედან დაიხარჯა და აუცილებელ ხარჯებისთვის გადაიღო:
1) ასი მანეთი ლისტების მოსახსნელად.
2) 125 მანეთი თურმანიის საქმის საწარმოებად.
3) 250 მანეთი დემეტრაველის საქმის საწარმოებად.
4) წვრიბალი ხარჯი, სასამართლოში, ნოტარისში, რკინის გზის გამგეობაში და სხვ.—105 მანეთი.
5) რწმუნებულს წლის საშრომი 300 მანეთი. სულ დახარჯული და მომავალი ხარჯებისა—875 მანეთი. ხვედლიანს თანახმად გარიგების მიეცა 1100 მანეთი, ე. ი. სულ დააკლდა მიღებულ თანხას 1975 მანეთი. დარჩა გასანაწილებელი ფული 6466 მან. 48 კაპ.—1975 მანეთი—ე. ი. 4491 მან. 48 კ. ეს ფული გაუნაწილდა 213 კაცს. შესგვან თითოს 21 მანეთი. გადაჩაჩა 13 მანეთი და 48 კაპ. ეს ფული თანახმად გამოთქმული სურვილისა გადაეცა რედაქციებს შემეტეს საქორებათა მოსახმარებად...
ყანჩელი.

გვანდის მონაქი.
კახი (საინგილო) ბ-5 ინგილოს. თქვენი წერილები უკვე დაბეჭდილია. მოგვწოდეთ კიდევ.

სანდრო ზანზავი
რედაქტორ-გამომცემელი
სანდრო ზანზავი

ამიერ-კავკასიის რკინის გზის მშრომელი
(დრო ნაჩვენებია თბილისს. საათით)
თბილისში მოდის:
№ 3 ბაქოდან . . . 12 ს. 54 წ. დლ.
№ 4 ბათომიდან . . . 5 ს. 55 წ. საღ.
№ 5 ბაქოდან (სწრაფი) 7 ს. 41 წ. საღ.
№ 10 ბათომიდან . . . 9 ს. 51 წ. დილ.
ჯულფიდან . . . 6 ს. 53 წ. დილ.
ბორჯომიდან . . . 7 ს. 25 წ. დილ.
„ საავარ. 10 ს. 28 წ. საღ.

ყურ-მოკრული საუბრები

გამეორება უფარვისობის ნიშანია...

ვლ. მესხიშვილის იუბილეზე სამი ხორა მღეროდა. დიდი შთაბეჭდილება მოიხდინა ბ-ნი სულხანიშვილის ხორამ და ერთი სიმღერა გაამეორებინეს. ქართული გიმნაზიის მოსამზადებელი კლასის მოწაფეს,—რომელიც, სხვათა შორის ფილარმონიულ ხოროში ღებულობდა მონაწილეობას,—სახლში ჰკითხეს: რომელმა ხორამ უფრო გაიმეორებინა?—ვენმა ხორამ, თამამად მიუგო ბავშვმა, სულხანიშვილის ხორა ძალზე დამარცხდა!—საზოგადოებაში ერთი სიმღერა გაამეორებინა...
— ეგ დამარცხება კი არა გამარჯვებაა, შეილოვო, მიუგო დედამ.
— არა დედიკო, ჩვენ რომ გაკვეთილზე სიმღერა ცუდად მოგვივა ხოლმე ზაქარია ფალაშვილი გაგვამეორებინებდა...

სიყვარულის მხხვერალი.

— იცი თი რა არის სიყვარული?
— მე და არ ვიცი... აი კისერი მომტეხოდა და სიყვარული კი არ განმცადა... მე საზინლად და თავდავიწყებამდე მიყვარდა ერთი ქალი, რომელიც, ჩემ და საუბედუროდ, გათხოვდა!...
— გათხოვდა—ვისზე?
— ვისზე და ჩემზე!..

ცნობის მოყვარე

— აგერ ერთი თვეა, რაც გადახველი ახალ სადგომში... შენი დისახლისი ხომ ღამაში და თავაზიანია?
— ღამაშიც არის და თავაზიანიც, მაგრამ ძალზე ცნობის მოყვარეა...
— ცნობის მოყვარე? რაზე, როგორ?..
— როგორ და ისე, რომ ყოველ დღე კითხულობს სახლის ქირას როდის გადაიხდისო.

განვლილი გაკვეთილი.

გაკვეთილის შემდეგ დედა ეკითხება თავის მოზრდილ ქალს:
— შეილო, დღეს მასწავლებელთან რა გაიარე?
— ჯერ, დედილო, სასტუმრო ოთახში ვმეცადინებოდით, მერე იქიდან სასაჯლო ოთახში გავიარეთ, სასაჯლოდან გავიარეთ კაბინეთში და იქიდან საწოლ ოთახში მოვხვედით...
— ვუი დახმდგეს თვალები...
ძია—